

AZƏRBAYCAN

QƏZETİ

*1918-1920-ci illərdə nəşr olunmuş
“Azərbaycan” qəzetinin tam külliyyatı*

20 cildə

VI CİLD

(Mart 1919)

AZƏRBAYCAN

QƏZETİ

1918-1920

VI CİLD

(Mart 1919)

TRANSLİTERASİYA EDƏNLƏR

Mehdi Gəncəli
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Azad Ağaoğlu
Filoloq, tərcüməçi

ELMİ REDAKTOR

Teymur Kərimli
Akademik

ADA Universitetinin
təşəbbüsü və dəstəyi ilə nəşr edilir.

MÜNDƏRİCAT**Ön söz****Oxucuların diqqətinə**

Nömrə 126 (2 mart 1919)	1
Nömrə 127 (3 mart 1919)	21
Nömrə 128 (4 mart 1919)	41
Nömrə 129 (5 mart 1919)	61
Nömrə 130 (6 mart 1919)	81
Nömrə 131 (7 mart 1919)	105
Nömrə 132 (9 mart 1919)	123
Nömrə 133 (10 mart 1919)	143
Nömrə 134 (11 mart 1919)	163
Nömrə 135 (12 mart 1919)	185
Nömrə 136 (14 mart 1919)	205
Nömrə 137 (16 mart 1919)	229
Nömrə 138 (17 mart 1919)	249
Nömrə 139 (18 mart 1919)	269
Nömrə 140 (19 mart 1919)	289
Nömrə 141 (20 mart 1919)	309
Nömrə 142 (21 mart 1919)	327
Nömrə 143 (26 mart 1919)	345
Nömrə 144 (27 mart 1919)	365
Nömrə 145 (28 mart 1919)	385
Nömrə 146 (30 mart 1919)	405
Nömrə 147 (31 mart 1919)	429
Adlar göstəricisi	455

ÖN SÖZ

ADA Universitetinin təşəbbüsü və dəstəyi ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin orqanı olan “Azərbaycan” qəzetinin (1918-1920) tam külliyyatı ərəb qrafikalı əlifbadan latın qrafikalı müasir Azərbaycan əlifbasına köçürülərək, lüğət, izahlar, şərhlər və adlar göstəricisi əlavə edilməklə nəşrə hazırlanmaqdadır. Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, bu istiqamətdə ayrı-ayrı təşəbbüslər olsa da (mərhum professor Şirməmməd Hüseynovun çalışmaları xüsusilə yada salınmalıdır), “Azərbaycan” qəzeti kimi mühüm bir nəşrin müasir oxucu üçün əlçatan olmasını təmin edəcək bu səviyyədə bir iş, 30 illik müstəqillik dövründə həyata keçirilməmişdir.

“Azərbaycan” qəzetindəki materiallar Azərbaycan Cümhuriyyətinin bilavasitə tarixini əks etdirir. Qəzetin səhifələrində Azərbaycan Hökumətinin qərarları, Parlament üzvlərinin çıxışları, paytaxtda və bölgələrdə baş verən hadisələrin təfərrüatları, müxtəlif təhlillər, xatirələr öz əksini tapıb. Günümüzdə xüsusi əhəmiyyət kəsb edən Qarabağ, Zəngəzur bölgələrinə dair materiallar oxucularda böyük maraq doğuracaqdır. Eləcə də, Azərbaycan Cümhuriyyətinin xarici dövlətlərlə münasibətləri, dövrün ab-havası müfəssəl şəkildə qəzetin səhifələrində əks olunub. Ümumiyyətlə bu qəzetin transliterasiyası Azərbaycan Cümhuriyyəti tarixşünaslığında yeni bir səhifə açacaq və gələcək tədqiqatlar üçün mühüm stimül olacaqdır.

İlk dörd nömrəsi Gəncədə, sonrakı nömrələri Bakıda nəşr edilən “Azərbaycan” qəzetinin 15 sentyabr 1918 – 28 aprel 1920 tarixləri arasında 443 nömrəsi çapdan çıxmışdır. Qəzetin redaktorları müxtəlif vaxtlarda Ceyhun bəy Hacıbəyli, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Üzeyir bəy Hacıbəyli və

Xəlil İbrahim kimi dövrün qabaqcıl ziyalıları olmuşdur. Qəzet əksəriyyətlə 4 səhifə həcmində çıxsa da, bəzi nömrələrdə səhifələrin sayı fərqlilik göstərir. Hər səhifədəki sütunların sayı və səhifələrin ölçüsü, qəzetin çap olunduğu 19 ay yarımliq müddət ərzində bir neçə dəfə dəyişmişdir.

“Azərbaycan” qəzetinin nüsxələri Azərbaycan Respublikasının Milli Arxiv İdarəsində, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Arxivində, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivində, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda və Azərbaycan Milli Kitabxanasında pərakəndə halda saxlanmaqdadır.

Qəzetin müasir oxucu üçün əlçatan olması tariximizin Cümhuriyyət dövrü kimi zəngin səhifəsinin öyrənilməsi baxımından çox əhəmiyyətlidir. Azərbaycan xalqının tarixi mirasını qorumaq və gələcək nəsillərə ötürmək işinə töhfə verməkdən ADA Universiteti qürur duyur.

Hafiz PAŞAYEV,
ADA Universitetinin Rektoru

OXUCULARIN DIQQƏTİNƏ

“Azərbaycan” qəzetini transliterasiya edərkən, mətnin orijinallığını qorumaqla birgə, materialların müasir oxucu üçün mümkün qədər anlaşılan olmasına çalışdıq. Bu səbəbdən, bəzi sözlərin imlasını müasirləşdirmək lazım gəldi. Məsələn, “çox” yerinə qəzetdəki kimi “çoq”, “yox” yerinə “yoq”, “etməyi” yerinə “etməgi”, “kimi” yerinə “kibi”, “nömrə” yerinə “numero” və s. yazmaq, oxucunun işini çətinləşdirməkdən başqa bir şeyə yaramayacaqdı. Üstəlik, bu sözlərin fərqli yazılışları qəzetdə bəzən eyni səhifədə yanaşı istifadə edilmiş, yəni imla birliyi prinsipi nəzərə alınmamışdı. Bu qəbildən olan sözlərin müasir yazılışına üstünlük verməyin, daha doğru bir addım olacağına inandıq.

Eyni zamanda, “teatro”, “qəzetə”, “böylə” kimi bəzi sözlərə toxunmadıq. Çünki əvvəla, bu sözlər qəzetdə həmişə eyni cür yazılmışdır; ikincisi də, mütaliəni çətinləşdirmədən dövrün ab-havasını saxlamağa xidmət edir.

Osmanlı türkcəsində və müasir Türkiyə türkcəsində indiki zaman şəkilçisi olan “-yor” qəzetdə qaydasız və pərakəndə bir şəkildə işləndiyi üçün (eyni cümlədə həm “-yor”, həm “-ır, -ir, -ur, -ür” şəkilçisindən istifadə edildiyini görmək mümkündür) mətndən çıxarılmışdır. Şeir parçalarında vəznin pozulmasına yol verməmək üçün “-yor” şəkilçisinin saxlandığı istisnalar da var.

Yer adlarını, fərqli versiyaların işlənməsi baxımından (Bolqarıstan – Bolqariya, Lehistan – Polşa, Macarıstan – Venqriya və s.) qəzetdəki kimi saxladıq, fəqət yazılış baxımından müasirləşdirdik (“Bulqarıstan” yerinə “Bolqarıstan”, “Kiyef” yerinə “Kiyev” və s.). Eləcə də, “Bakü” yerinə bugünkü kimi “Bakı” yazdıq. Soyadı sonluqlarını da (“-of”, “-yef” və s.) müasirləşdirməyi (“-ov”, “-yev” və s.) məqsədəuyğun hesab etdik.

Çətin anlaşılan söz və ifadələr üçün cildin sonuna lüğət əlavə etməyi münasib görmədik. Əvvəla, hər dəfə mütaliəni kəsərək lüğətə baxmaq oxucu üçün çətinidir, ikincisi, bəzi sözlərin bir çox mənası içindən məhz hansının nəzərdə tutulduğunu təyin etmək bəzində oxucu təəddüddə qala bilər. Çətin anlaşılan söz və ifadələrin necə başa düşülməli olduğunu mətnin içində kvadrat mötərizədə göstərdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlər normal mətndən daha kiçik şriftlə verilmişdir. Məsələn: “...xəstəliklərin bittamam rəf”inə [tamamilə aradan qaldırılmasına] qədər...” Qəzetdəki mətndə səhvən buraxılan sözləri də kvadrat mötərizə içində əlavə etdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlərlə normal mətnin şrifti eynidir. Məsələn: “...Xarici [İşlər] nazirinin...”

Hər nömrədən sonra əlavə edilən “Qeyd və şərhlər”də, oxucular üçün faydalı məlumatlar yer alır. Qəzetdəki mürəttib xətalardan bəziləri (xüsusilə əhəmiyyətli olanları) də burada göstərilmişdir. Əlbəttə, bütün xətalara göstərmək lazım və mümkün deyildi. Xüsusilə Birinci Dünya müharibəsində Qərbi cəbhəsi xəbərlərində keçən toponimlər qəzetdə demək olar ki, həmişə səhv yazılmışdır. Bu toponimlər mümkün qədər bərpa edilmiş, eləcə də “Adlar göstəricisi”nə əlavə edilərkən, toponimin aid olduğu dildəki yazılışı da verilmişdir.

Şeir parçalarında rastlanan çətin anlaşılan söz və ifadələrin lüğəti də “Qeyd və şərhlər” bölməsində verilmişdir.

Cildin sonunda “Adlar göstəricisi” verilmişdir. Mətdəki bütün şəxs, yer, dövlət, xalq, qurum, idarə, təşkilat, şirkət və s. adları, hətta bəzi xüsusi terminlər “Adlar göstəricisi”nə daxil edilmişdir.

Mehdi Gəncəli

Azad Ağaoğlu

ADLAR GÖSTƏRİCİSİ

A. B.: Bakı sakini; mühəndis. 264

Abaşidze, Heydər (1893-1966): Acar siyasi xadimi; Gürcüstan Müəssislər Məclisinin üzvü olmuşdur. 179, 183

Abbas I (Şah Abbas; 1571-1629): Səfəvi şahı; 1587-1629-cu illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 281, 287

Abbas Sevdin oğlu (Məshədi Abbas): Abşeronun Saray kəndinin sakini. 174

Abbasəliyev, Cəbrayıl (Məshədi Cəbrayıl): Lənkəran sakini. 223

Abbasov, Əliağa: Bakı sakini. 36

Abdulla xan Ustaclı (1515-1567): Səfəvi sərkərdəsi; 1549-1567-ci illərdə Şirvan bəylərbəyi olmuşdur. 337, 344

Abdullabəyov, Məhəmmədəğa Molla Ağakəşi oğlu 206

Abdullah Cövdət (Karlıdağ; 1869-1932): türk həkim, şair və siysəətçisi. 452

Abidin: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. 440

Abuyev: Dağlılar Respublikası hökumətində Poçt və Teleqraf naziri olmuşdur. 128

Adil Əbdürrəhim oğlu (Məshədi Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim oğlu; 1868-1919): 1918-ci ilin mart qırğınlarında daşnak-bolşevik qoşunlarına qarşı vuruşmuş, dinc Azərbaycan xalqını müdafiə etmişdir. 221, 237, 238, 443

Ağa Mirzə Seyidhəsən: İranda nəşr olunan “Həblülmətin” qəzetinin müdiri olmuşdur. 297

Ağabala Ağabala oğlu: Bakı sakini. 341

Ağaəlizadə, Axund Ağa (1871-1954): Azərbaycanın dini xadimi. 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Cümhuriyyətinin, 1944-1954-cü illərdə Qafqaz müsəlmanlarının şeyxülislamı olmuşdur. 41, 207, 328

Ağalarov: Azərbaycanın hərbi xadimi; polkovnik. 107

Ağamalıoğlu, Səməd ağa (yaxud Ağamalızadə; Ağamalıyev; Ağamalov 1867-1930): Azərbaycanın və Sovet İttifaqının dövlət xadimi. Zaqafqaziya Seyminin və Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuş, Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentində Sosialistlər fraksiyasını təmsil etmişdir. Sovet dövründə Azərbaycanın Kənd Təsərrüfatı xalq komissarı vəzifəsini tutmuş, Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin sədri, Zaqafqaziya Sovet Federativ Sosialist Respublikası Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin sədrilərindən biri olmuşdur. 76, 226

Ağamalıyev, Səməd ağa: bax. Ağamalıoğlu, Səməd ağa.

Ağamalızadə: bax. Ağamalıoğlu Səməd ağa.

Ağamalov: bax. Ağamalıoğlu, Səməd ağa.

Ağamehdi Lətif oğlu: Ağdaşda Qaçqınlara Yardım Komitəsinin üzvü. 36

Ağaoğlu, Əhməd bəy (1869-1939): Azərbaycanın və Türkiyənin gökəmlı ictimai-siyasi xadimi; hüquqşünas, şərqşünas, yazıçı-publisist. Türkcülük hərəkatının ideoloqlarından biri olmuşdur. 132, 179, 251, 368, 395

Ağayan, Qriqori: Şamaxının Saqiyan kəndinin sakini. 119

Ağayev, Əhməd bəy: bax. Ağaoğlu, Əhməd bəy

Ağayev, Həsən bəy (1875-1920): Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi. Moskva Universitetinin Tibb fakültəsini bitirmişdir. Azərbaycan Milli Şurasının 28 may 1918-ci il tarixli iclası (Azərbaycanın müstəqilliyinin elan edildiyi iclas) Həsən bəy Ağayevin sədrliyi ilə keçirilmişdir. Azərbaycan Parlamenti sədrinin birinci müavini olmuş və Parlamentin sədri Topçubaşov Bakıda olmadığından, Həsən bəy faktiki olaraq Parlamentə

rəhbərlik etmişdir. Tiflisdə erməni terroristi tərəfindən qətlə yetirilmişdir. 1, 110, 159, 220, 239, 250, 289 290, 309, 395

Ağayev, Yusif bəy: Zaqatalada məmur olmuşdur. 24

Ağazadə: Bakıda Fəhlə Konfransının iştirak etmişdir. 322

Ağazadə, Fərhad Məshədi Rəhim oğlu (1880-1931): Azərbaycanın görkəmli pedaqoqu və publisisti. Şuşada anadan olmuş, Qori Seminariyasını bitirmiş, Azərbaycanın müxtəlif yerlərində müəllim işləmişdir. Məktəblilər üçün “İkinci il” dərslisinin müəlliflərindəndir. Dövri mətbuatda çıxış etmiş, həmçinin “Azərbaycan” qəzetinin ən fəal müəlliflərindən olmuşdur. 112, 133, 170, 228, 281, 287, 313, 379

Aharonyan, Avetis: bax. Aqaronyan, Avetis.

Axıcanov, Müseyib bəy (1892-1920): Azərbaycanın dövlət xadimi. Kiyevdə Müqəddəs Vladimir Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Bakı qubernatorunun müavini, Bakı qubernatoru, Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuşdur. Bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 358, 380

Axundov: Dağıstanın Gürcüstandakı siyasi nümayəndəsi olmuşdur. 253

Axundov, Bərham bəy (1861-1932): Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 193

Axundov, Əlihüseyn: Balaxanı sakini. 266

Axundov, Fətəli: Tiflisdə Müsəlman Milli Şurasının üzvü olmuşdur. 178

Axundov, İsmayıl: Zaqatala dairəsində yaşamışdır. 27

Axundova, X. X.: Qadın Xeyriyyə Cəmiyyətinin (Bakı) üzvü. 199

Axundzadə, Hacı Mirzə Səlim Mirzə İsmayıl Qasir oğlu (1872-1930): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. Aprel işğalından sonra İrana mühacirətə getmişdir. 423, 427

Axundzadə, Musa: neft sənayeçisi Səlimovun Binəqədidəki mədənlərində müsəlman fəhlələri təşkilatının sədri olmuşdur. 424, 427

Axundzadə, Rəşid bəy Hacı Əbdüsalım oğlu (1880-1940): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. 1895-1907-ci illərdə Qafqaz müsəlmanlarının Şeyxülislamı olan Axund Hacı Əbdüsalımın oğlu olmuşdur. Kiyevdə hüquq təhsili almışdır. Salyandan Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə üzv seçilmişdir. 1919-cu ilin fevralından avqustunadək Bakının valisi (qubernatoru) vəzifəsini tutmuşdur. Sovet hakimiyyəti dövründə Sibirə sürgün edilmiş və sürgündə ölmüşdür. 54, 137, 249, 282, 380

Axundzadə, Süleyman: maarif xadimi. 240

Axundzadə, Süleyman (Kərbəlayi Süleyman, yaxud Mirzə Süleyman): “Müsavat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 30

Axvelidiyani, Mixail Loginanoviç: Bakı sakini. 135

Akopov, Boqos: Zaqatala dairəsi sakini. 25

Aqaronyan, Avetis Arakeloviç (1866-1948): Erməni ictimai-siyasi xadim, “Daşnaksutyun” partiyasının üzvü idi. Ermənistanın müstəqilliyini elan edən Erməni Milli Şurasının sədri, Ermənistan Parlamentinin rəhbəri olmuşdur. İstanbulda danışıqlar apararaq erməni nümayəndə heyətinə rəhbərlik etmişdir. Paris Sülh Konfransında iştirak edən erməni nümayəndə heyətinin rəhbəri olmuşdur. 1920-ci ildən Fransada mühacirətdə yaşamışdır. 49, 59, 114, 341

Aqasanov: Zatala dairəsi sakini. 25

Aqniyev: Gürcüstan bolşeviklərindən. 16

Aleksandr II (1818-1881): Rusiya imperatoru. 1855-1881-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 282, 287

Alim xan, Seyid Mir Məhəmməd (1880-1944): Buxaranın sonuncu əmiri. 10 yanvar

1911-ci ildə atasının yerinə taxta keçmişdir. Buxaranın Qırmızı ordu tərəfindən işğal edilməsi nəticəsində, 30 avqust 1920-ci ildə Əfqanıstana qaçmış və orada vəfat etmişdir. 427

Allahverdi Qənbər oğlu: Masallının Xəlfələr kəndinin sakini. 175

Altunyan, Aslan Avakoviç: Bakı sakini. 72
miraqo, Pavel İvanoviç (yaxud Pavel İvanoviç Amiraqov; 1879-1945): Opera və operetta artisti, tenor. Tiflisdə anadan olmuş, Tiflis, Moskva, Peterburq, Xarkov, Daşkənd, Varşava və digər şəhərlərin opera teatrlarında işləmişdir. Bakıda Mailov Teatrı, Rus Opera Teatrı və Bakı Dövlət Opera və Balet Teatrında rəhbər vəzifələrdə işləmişdir. 325, 342

Amiraqov: bax. Amiraqo.

Ananov: Bakıda axtarış polisi olmuşdur. 163

Ananova, Zarya: Zaqatala dairəsi sakini. 25

Ancaparidze, Georgi Nesteroviç (1887-1937): Gürcüstanın siyasi xadimi; Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü olmuşdur. 1937-ci ildə güllələnmişdir. 382

Andranik: bax. Ozanyan, Andranik.

Arakelyan, A.: daşnak, Sentrokaspi Diktaturasının rəhbərlərindən biri. 446, 448
Ard: opera artisti. 325, 342

Artinov, Serdyuk: Zatala dairəsi sakini. 25
Arutyunov, D. D.: 1917-ci ilin dekabrında Bakı Bələdiyyəsinin sədri olmuşdur. 173, 174, 182

Arzumanov: Ləkidə fabriki olmuşdur. 10

Arzumanov, Mişa: 1918-1920-ci illərdə Qərbi Azərbaycanda və Qarabağda dinc Azərbaycanlı əhaliyə divan tutan daşnak ordularının komandirlərindən olmuşdur. 421

Aslanov, Zəkəriyyə bəy: bax. Aslanzadə, Zəkəriyyə bəy.

Aslanova, Mina xanım (yaxud Aslanzadə; 1898 - ?): Azərbaycanın maarif xadimi. Atası Zəkəriyyə bəy Aslanov da pedaqoq olmuş-

dur. Mina xanım 1958-ci ildə Azərbaycan SSR-nin Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür. 401

Aslanzadə, Mina xanım: bax. Aslanova, Mina xanım.

Aslanzadə, Zəkəriyyə bəy (yaxud Aslanov; 1858-1938): Azərbaycanlı pedaqoq. Qori Müəllimlər Seminariyasını bitirmiş, Qarabağda və Bakıda müəllimlik etmişdir. Teatrla da yaxından maraqlanmışdır. 417

Aşxana: Şamaxının Saqiyan kəndinin sakini. 119

Aşurbəyli, Bəşir bəy (yaxud Aşurbəyov; 1875-1930): Azərbaycanlı neft sənayeçisi; eyni zamanda “İttihad” partiyasının qurucularından biri olmuşdur. 425

Aşurbəyli, İsa bəy (1878-1938): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi və xeyriyyəçisi. Bakı Şəhər Dumasının və “Nicat” cəmiyyətinin üzvü olmuşdur. Birinci Dünya müharibəsində əsir düşən türk əsgərlərinə yardım edən komitənin işində fəal iştirak etmişdir. Mətbuatda “Həqqi” təxəllüsü ilə çıxış etmişdir. 1938-ci ildə güllələnmişdir. 416

Aşurov, Ağa (1880-1936): Azərbaycanın dövlət xadimi. Bakıda anadan olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə Ticarət və Sənaye naziri, Ərzaq naziri, Poçt və Teleqraf naziri kimi vəzifələrdə işləmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra Rostova köçmüş, orada vəfat etmişdir. 4, 5, 44, 64, 89, 91, 328, 329, 365, 408

Aşurovlu: bax. Aşurov, Ağa.

Atababayev 19

Atabek, Osman Sərvər: bax. Atabəyov, Osman Sərvər bəy.

Atabəyov, Osman Sərvər bəy (yaxud Osman Sərvər Atabek, 1886-1962): Məsxet müsəlmanlarının siyasi və hərbi lideri olmuşdur. Türkiyəyə mühacirətə getmişdir. 179, 261, 268

Atayans, İshak Avetisoviç: Bakıda həkim olmuşdur. 37, 77, 139, 181, 227, 244, 285,

324, 341, 361, 401
 Atomyans, Sergey: Zaqatala dairəsi sakini. 25
 Avanesov, Ağamirzə: Zaqatala dairəsi sakini. 25
 Avanesov, Krebit: Zaqatala dairəsi sakini. 25
 Averkin: Bakıda Fəhlə Konfransının işində iştirak etmişdir. 322
 Avetov, Aleksandr: Zaqatala dairəsi sakini. 25
 Avksentyev, Nikolay Dmitriyeviç (1878-1943): Rusiyanın siyasi xadimi. Sosialist İnqilabçılar Partiyasının üzvü idi. Ümumrusiya Müvəqqəti Hökumətinin (Ufa Direktoriyasının) sədri olmuşdur. 209
 Aybala Qurban qızı: Qubanın Tülər kəndinin sakini. 175
 Ayn. Rüfət: “Azərbaycan” qəzetində imza. 438
 Ayrapetov, Əmircan: Zatala dairəsi sakini. 25
 Ayrapetov, Qərişah: Zaqatala dairəsi sakini. 25
 Ayvazov, Həsən Səbri (1858-1938): Kırım tatarlarının ictimai-siyasi xadimi; yazıçı və tənqidçi. İstanbulda təhsil almış, İstanbul və Bakı mətbuatında məqalələrlə çıxış etmişdir. 1938-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 179, 251
 Baba Məhəmməd oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226
 Babacan: Şamaxının Saqiyan kəndinin sakini. 119
 Babayev, Ərrəhman 180
 Babayev, Heybət 205
 Babazadə, Əbülfəz 401
 Babək 334
 Badkubəli Sə'dan: bax. Sə'dan
 Bağdasarov, Məliksint: Bakıda, qanunsuz silah-sursat saxladığına görə həbs edilmişdir. 416
 Bağır Cabbar oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Bağirov: Bakı sakini. 73
 Bağirov: Tiflis Türk Dram Cəmiyyətinin vəkili. 264
 Bağirov, Əlisabit: Balaxanı sakini. 266
 Baxşəlibəyov, Fərəc bəy 395
 Baxtadze: Gürcüstan bolşeviklərindən. 16
 Bakıxanzadə, Şeyx bəy: “Müsavat” partiyasının Bülbülə şöbəsinin katibi olmuşdur. 138
 Balakışi Əbdürrəşid oğlu: Bakı sakini. 263
 Balayev, Şıx: neft sənayeçisi. 206
 Balazadə, Şükür: Ramana kəndinin sakini. 176, 177, 183
 Baratzadə, Hacı Yaqub: Gəncə ruhanilərindən; Gəncə oğlanlar gimnaziyasının şəriət müəllimi olmuşdur. 396
 Baronov, Qriqori: Zaqatala dairəsi sakini. 25
 Bayrambəyov, Paşa bəy: Araz Türk Cümhuriyyəti hökumətinin və İrəvan Azərbaycanlılarının nümayəndəsi olmuşdur. 51
 Bayraməlibəyov, Teymur bəy (yaxud Bayraməlibəyzadə, 1862-1937): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, maarifçisi və tarixçisi. Qori müəllimlər seminarıyını bitirmiş, Lənkəranda müəllim işləmişdir. “Müsavat” partiyasının Lənkəran şöbəsinin səri olmuşdur. 100, 138, 220, 223.
 Bayraməlibəyzadə, Teymur bəy: bax. Bayraməlibəyov, Teymur bəy.
 Bayramqulu Məşhədi Rza oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226
 Bayramov, Paşa: bax. Bayrambəyov, Paşa.
 Bekoviç-Çerkasski, Aleksandr (yaxud Dövlət Girey Mirzə; ? - 1717): Kabardin knyazlarının nəslindən idi. 92
 Berezin: opera artisti. 325,342
 Bernşteyn, M. L. 392
 Bertlo, Hanri [Henri Berthelot; 1861-1931]: Fransanın hərbi xadimi; general. 1916-cı ildən Rumıniyadakı fransız hərbi missiyasına başçılıq etmiş, 1918-ci ilin

noyabrından Dunay ordusunun komandiri, 1919-cu ilin martından Balkan yarımadasında və Cənubi Rusiyadakı Müttəfiq qoşunlarının baş komandanı olmuşdur. 23, 251, 252, 273, 412
 Bəhaəddin bəy: Cümhuriyyət dövründə Polis Müfəttişi-ümumisi (Baş Polis müfəttişi). 169
 Bəhlul əfəndi: Cəbrayıl qəzasının qazısı. 242
 Bəhmən, Əliəkbər xan (1846-1928): İranlı diplomat. 159
 Bəttani (858-929): Orta əsrlər ərəb astronomu və riyaziyyatçısı. 280
 Bəylərbəyov, Ələsgər bəy: Bakı və Ətrafının Müsəlman Ziyalıları İttifaqının üzvü olmuşdur. 395
 Biç, Luka Lavrentyeviç (1870-1945): Kuban kazaklarının siyasi və ictimai xadimi. Hüquq təhsili almışdır. Bakıda işləyərkən Bakı Şəhər Dumasına üzv seçilmiş, 1912-1917-ci illər arasında Bakı Şəhər İdarəsinin rəisi olmuşdur. 1917-ci ilin Fevral inqilabından sonra Kubana qayıtmış, Kuban Hökumətinin sədri seçilmişdir. Kuban heyətinin başçısı olaraq Paris Sülh Konfransında iştirak etmiş, Kuban Xalq Respublikası süqut etdikdən sonra mühacirətdə qalmışdır. 317
 Biçeraxov, Lazar Fyodoroviç (1882-1952): Rusiyanın hərbi xadimi. İrandakı Rusiya korpusunda xidmət edərkən, təxminən 1000 nəfərlik bir dəstə yaratmış, ingilislərlə əməkdaşlıq etmişdir. Bakı Komissarları da Qafqaz İslam Ordusuna qarşı Biçeraxovun yardımına müraciət etmişdilər, ancaq daha sonra bolşeviklərlə Biçeraxov arasında ixtilaf meydana gəldi və Biçeraxov öz dəstəsi ilə birgə Dağıstana çəkildi. Sentrokaspi Diktaturası Xəzər dənizindəki hərbi donanmanı Biçeraxovun əmrinə vermişdi. 54, 55, 56, 83, 84, 88, 134, 216, 349, 393, 399
 Bikford, Vilyam [William Bickford; 1774-1834]: ingilis ixtiraçı və sənayeçisi. 427
 Bilal (Hacı Bilal): Zaqatala dairəsində

yaşamışdır. 27
 Blajevski, V. F.: Azərbaycan Cümhuriyyəti Poçt və Teleqraf Nazirliyi dəftərxanasının müdiri olmuşdur. 19, 362, 382, 402
 Boldirev, Vasili Georgiyeviç (1875-1933): Rusiyanın hərbi xadimi. Rusiyanın Dirçəlişi İttifaqının rəhbər heyətinə daxil olmuşdur. Ümumrusiya Müvəqqəti Hökuməti qoşunlarının baş komandanı idi. 154
 Bökeyxanov, Əlixan Nurmuxamed oğlu (1866-1937): Qazaxların ictimai-siyasi xadimi. Alaş-Orda Hökumətinin sədri olmuşdur. 154, 162
 Brilinski, A. L.: Azərbaycan Cümhuriyyəti Ərzaq Nazirliyinin Gəncədəki vəkili olmuşdur. 402, 426
 Budaqov, Dilim: Balaxanı sakini. 266
 Butayev, Aslambek (1880-1939): Dağlılar Respublikasının Əkinçilik və Dövlət Əmlakı naziri olmuşdur. 412
 Cabaqır: bax. Cabaqiyev, Vassan-Gəray.
 Cabaqiyev, Vassan-Gəray (1882-1961): Şimali Qafqazın siyasi və dövlət xadimi; milliyətçə inqışdır. Almaniyada təhsil almışdır. İnqış Milli Şurasının sədri olmuş, Şimali Qafqaz Dağlılar İttifaqının (Dağlılar Respublikasının) qurulmasında yaxından iştirak etmiş, İttifaqın Mərkəzi Komitəsinin üzvü və Maliyyə naziri olmuşdur. Dağlılar Respublikasının Müstəqillik Aktının müəllifi və Dağlılar Respublikası Konstitusiyasının müəlliflərindən biri idi. Şimali Qafqazın sovetləşməsindən sonra mühacirətə getmişdir. İstanbulda ölmüşdür. 302
 Cabbar Salman oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226
 Cabbarzadə, Cəfər (yaxud Cəfər Cabbarlı; 1899-1934): Azərbaycanın məşhur dramaturqu, şairi və teatr rejissoru. Cümhuriyyət dövründə Qafqaz Türk Tələbələri Mərkəzi Komitəsinin üzvü, Parlamentin türkcə stenoqrafı olmuşdur. 136, 220, 417
 Cahangir bəy Şıxəli 305
 Cahangir mirzə: bax. Qiyasəddin Ca-

hangir mirzə.

Camalbəyov, Qasım bəy (1881-1938): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Azərbaycanın müxtəlif yerlərində müəllimlik etmişdir. “Hümmət” partiyasının üzvü idi. Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuşdur. 370, 410

Caparidze, Prokofi (1880-1918): Bakı Xalq Komissarları Sovetinin rəhbərlərindən biri. Daxili işlər və Ərzaq komissarı olmuşdur. 1918-ci ilin martında Bakıda bolşevik və daşnak quldurlarının türk-müsəlman əhaliyə qarşı törətdikləri soyqırımda fəal iştirak etmişdir. Bakı komissarları sırasında güllələnmişdir. 420

Cavad bəy 421, 423

Cavadov, Ağamirzə 286, 306

Cavanşir, Behbud xan (1886-1921): Azərbaycanın dövlət xadimi. Almaniya Frayberq Dağ-Mədən Akademiyasını bitirmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Daxili İşlər naziri, Ticarət və Sənaye naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. İstanbulda erməni terrorçusu Torlakyan tərəfindən odlu silahla vurularaq öldürülmüşdür. 387, 408

Cavid: bax. Rasizadə, Hüseyin Cavid.

Celliko, Con Raşvort [John Rushworth Jellicoe; 1859-1935]: Britaniya ordusunun admiralı. 317

Centkinson, Antoni [Anthony Jenkinson; 1529-1611]: ingilis diplomatı, səyyahı və taciri. 337

Cəbizadə, Həbib: “Qardaş birliyi” maarif cəmiyyətinin idarə heyətinin katibi. 72

Cəbrayılbaşov, Camo bəy 207, 226

Cəbrayıllov, Camo bəy: bax. Cəbrayılbaşov, Camo bəy

Cəbrayılzadə, Camo: bax. Cəbrayılbaşov, Camo

Cəfər (Kərbəlayı Cəfər): İrəvan sakini; papaqçı. 299

Cəfər Məşhədi Ramazan oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Cəfərqulu Həməzəli oğlu: Bakı sakini. 263,

297

Cəfərqulu xan: İranda quldurluqla məşğul olmuşdur. 257

Cəfərov, Mehdi 380

Cəfərov, Məmməd (yaxud Məhəmməd) Yusif (1885-1938): Azərbaycanın dövlət xadimi. Ali hüquq təhsili almışdır. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə müxtəlif tarixlərdə Sənaye və Ticarət naziri, Azərbaycanın Gürcüstandakı diplomatik nümayəndəsi və Xarici İşlər naziri olmuşdur. 376

Cəmillinski, Səməd bəy: Daxili İşlər Nazirliyində işləmişdir. 395

Cənnət: Mart soyqırımında Bakıda qətl edilən azərbaycanlılardan. 452

Cons, Sidni [Sidney Jones; 1861-1946]: Britaniyalı bəstəkar. 307

Cuvarlı, Cavad bəy: bax. Cuvarlinski, Cavad bəy.

Cuvarlinski, Cavad bəy: Gəncədə maarif müfəttişi olmuşdur. 74

Çensler, Riçard [Richard Chancellor; ? - 1556]: ingiltərə dənizçisi; İngiltərə ilə Rusiya arasında ticarət əlaqələrinin banisi. 337

Çermoyev, Əbdülməcid Tapa (1882-1936): Şimali Qafqaz dağlılarının siyasi xadimi, azadlıq hərəkatı liderlərindən biri, milliyətçə çeçendir. Birinci Dünya müharibəsi illərində “Vəhşi diviziya”nın çeçen alayında xidmət etmişdir. Şimali Qafqaz Dağlı Xalqları İttifaqının qurucularından biri və Dağlılar Respublikasının başçısı olmuşdur. 253

Çxeidze, Nikolay Semyonoviç (1864-1926): Rusiyanın və Gürcüstanın siyasi xadimi. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Zaqafqaziya Seyminin və Gürcüstan Müəssislər Məclisinin sədri olmuşdur. Gürcüstan tərəfindən Paris Sülh Konfransında iştirak edən nümayəndə heyətinin sədri olmuşdur. Gürcüstanın sovetləşməsindən sonra mühacirətə getmişdir. 316, 355

Çinçadze: Gürcüstan bolşeviklərindən. 16

Çurayev, Andrey Yemelyanoviç [1881 - ?]: Fəhlə, menşevik. Bakıda inqilabi fəaliyyətlə məşğul olmuşdur. 1917-ci ildə Bakı Şəhər Dumasının üzvü, 1920-ci ildə qısa müddət Azərbaycan Fövqəladə Komissiyasının sədri olmuşdur. 56, 133, 156, 157, 320, 321

Dadaşov, Tatos: Balaxanı sakini. 266

Dadaşzadə, Əbülfəzl 14

Dadaşzadə, T.: Balaxanı sakini. 239

Darablı, Rza (yaxud Rza Darab-linski, Rza Hüseyinov; 1883-1942): Azərbaycanın teatr aktyoru. “Nicat”, “Səfa”, “Hacıbəyov qardaşları müdiriyyəti” truppalarında çıxış etmişdir. Moskvada teatr texnikumunu bitirmişdir. 226

Darablinski: bax. Darablı.

Daşkəndli Xalid Səid: bax. Xocayev, Xalid Səid

Davud: Gəncəli müəllim. 243

Davud əfəndi (Dağıstanlı) 220

Demosfen (e. ə. IV əsr): qədim yunan na-tiqi; eyni zamanda dövlət adamı. 257

Denikin, Anton İvanoviç (1872-1947): Rusiyanın hərbi xadimi, general-leytenant. Ağ qvardiyanın rəhbərlərindən olmuşdur. Birinci Dünya müharibəsində Qərb cəbhəsinin (may-iyul 1917) və Cənub-qərb cəbhəsinin (avqust 1917), Rusiyada Vətəndaş müharibəsi illərində Könüllü ordunun (aprel 1918 – yanvar 1919) və Cənubi Rusiya Silahlı Qüvvələrinin (yanvar 1919 – aprel 1920) komandiri olmuşdur. 1920-ci ildə mühacirətə getmişdir. 6, 7, 9, 13, 15, 23, 48, 49, 50, 54, 55, 56, 57, 67, 83, 84, 85, 86, 87, 94, 100, 115, 116, 123, 124, 125, 128, 134, 138, 145, 146, 147, 157, 159, 173, 175, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 200, 208, 216, 220, 235, 239, 252, 253, 254, 255, 256, 303, 321, 322, 337, 348, 349, 353, 354, 355, 372, 373, 412

Denisov, Svyatoslav Varlamoviç (1878-1957): Rusiyanın hərbi xadimi; general-leytenant. Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. Rusiyada Vətəndaş müharibəsi

dövründə Ağ qvardiyada xidmət etmiş, Don ordularının komandiri olmuşdur. 1919-cu ildə mühacirətə getmişdir. 9

Dədəqulu: Sığırılı kəndinin (Kürdəmir rayonu) sakini. 119

Doqquz xatun (? - 1265): Hülakü xanın arvadı. 336, 337

Dondukov: bax. Dondukov-Korsakov, Aleksandr Mixayloviç.

Dondukov-Korsakov, Aleksandr Mixayloviç (1820-1893): Rusiyanın dövlət xadimi. Qafqaz yürüşlərinin, Krım müharibəsinin iştirakçısı idi. 1882-1890-cı illərdə Qafqaz Hərbi Dairəsinin komandanı (Qafqaz canişini) olmuşdur. 168, 182

Dotsev: Rusiyanın hərbi xadimi; general. 154

Dro: bax. Kanayan, Drastamat.

Dutov, Aleksandr İliç (1879-1921): Rusiyanın hərbi xadimi; general-leytenant. Ağqvardiyaçılar hərəkatının iştirakçısı, Orenburq kazaklarının atamanı olmuşdur. 71, 79, 253

Elxani İsrafil oğlu: Bakı sakini. 264

Emin əfəndi: maarif xadimi. 240

Emuxvari, Dmitri: Abxaz Xalq Şurasının sədri olmuşdur. 400

Erdeli, İvan Georgiyeviç (1870-1939): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Könüllü ordunun qurucularından olmuşdur. 1919-cu ilin yanvarından Zaqafqaziya və Şimali Qafqazda fəaliyyət göstərmişdir. 255

Etter, Nikolay Sevastyanoviç (fon-Etter; 1865-1935): Rusiyanın diplomatı. 1915-1917-ci illərdə İranda səfir olmuşdur. 171

Eyxelman, Otton Ottonoviç (1854-1943): Rusiya və Ukraynanın ictimai-siyasi xadimi; beynəlxalq hüquq sahəsində mütəxəssis. 9

Eyqoro: Almaniya Spartak hərəkatının iştirakçılardan. 69

Eyvazov: Bakı İstiqrazi-Mütəqabilə Cəmiyyətinin idarə heyətinin sədri olmuşdur. 120, 140, 161

Eyyubzadə, Eyyub 305

Ə. Bədi': "Azərbaycan" qəzetində imza; bax. Triniç, Əhməd Bədi'

Əbdizadə, Məhəmmədrza: "Azərbaycan" qəzetində imza. 36

Əbdül Ağadayı oğlu 362

Əbdülbaqi Hacı Həmid oğlu: Ağdaşda Qaçqınlara Yardım Komitəsinin üzvü. 36

Əbdülhəmid II [1842, 1918]: Osmanlı sultanı; 1876-1909-cu illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 166, 182

Əbdülhüseyn Əhməd oğlu 73

Əbdülqədir Baba oğlu: Dağıstan sakini. 340

Əbdülsəlimzadə, Məhəmməd Hadi: bax. Hadi, Məhəmməd.

Əbdülzadə, Ayn.: maarif xadimi. 240

Əbilov, İbrahim (1881-1923): Azərbaycanın siyasi xadimi, inqilabçı və diplomat. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının Türkiyədə fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri vəzifəsini tutmuşdur. 66, 321

Əbülfərəc bin Harun (yaxud Qriqori Bar-Ebrey; 1226-1286): Arami kilsə xadimi. Müxtəlif elm sahələrinə, o cümlədən tarixə dair əsərləri var. 336, 344

Əbülfəz Əli oğlu: Balaxanıdakı ordu-badlılardan. 226

Əbülfəzl əfəndi: Türk Mütəəllimləri İttifaqının [Türk Tələbələri İttifaqının] üzvü olmuşdur. 416

Ədhəm Feyzi: bax. Feyzi, Ədhəm.

Ədil bəy: Ağsunun Kalva kəndinin sakini. 175

Ədlülmülk 297

Əfəndiyev, Muxtar: bax. Əfəndizadə, Muxtar.

Əfəndiyev, Süleyman bəy: bax. Əfəndizadə, Süleyman bəy.

Əfəndizadə, Abdulla bəy İsmayıl əfəndi oğlu (yaxud Əfəndiyev; 1875-1928): Tiflisdə Aleksandr Müəllimlər İnstitutunu bitirmiş, Azərbaycanın bir sıra şəhərlərində müəllim-

lik etmiş, Şəkidə müəllim kursları və məktəblər açdırmışdır. Şəki Şəhər Bankının və Şəki Şəhər Dumasının sədri olmuşdur. Şəkidən Azərbaycan Parlamentinə üzv seçilmişdir. 97

Əfəndizadə, Həmid 305

Əfəndizadə, Həsən: Şəki-Ağdaş Müəllimlər İttifaqının mühasibi olmuşdur. 323

Əfəndizadə, Xoşqədəm: Ağdaş qız məktəbinin müdirəsi olmuşdur. 284

Əfəndizadə, Məbud: Şəki-Ağdaş Müəllimlər İttifaqının sədri olmuşdur. 323

Əfəndizadə, Muxtar (1880-1975): Azərbaycanın elm xadimi, şərqşünas. Maarif sahəsində böyük xidmətləri olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 284, 331, 350

Əfəndizadə, Mustafa: Qafqazın müftüsü. 41, 207, 228, 240, 328

Əfəndizadə, Rəşid bəy (yaxud Əbdürrəşid bəy; 1863-1942): Azərbaycanın görkəmli maarifçisi. Qori Seminariyasını və Tiflisdə Aleksandr Müəllimlər İnstitutunu bitirmişdir. Zaqafqaziya Sünni Ruhani İdarəsində işləmiş, Azərbaycanın müxtəlif yerlərində müəllimlik etmişdir. "Uşaq bağçası", "Bəsirətül-ətfal" dərsliklərinin müəllifidir. Şeir və hekayə də yazmışdır. 207

Əfəndizadə, Süleyman bəy (1864-1919): Azərbaycan Cümhuriyyətinin hərbi xadimi; general. Ağdamda xidmət əsnasında səpmə yatalaq xəstəliyindən vəfat etmişdir. 30, 31, 32, 39, 110, 144, 223

Əfəndizadə, Yusif (Molla Yusif) 304

Əfi əfəndi: "Azərbaycan" qəzetinə məktub yazmışdır. 119

Əhməd: 1918-ci ilin Mart qırğınlarında qətl edilən azərbaycanlı fəhlələrdən. 419

Əhməd paşa (yaxud Hacı Əhməd paşa): Ənvər və Nuri paşaların atası. 196

Əhməd Rza bəy: Türk Ordusunun Bakıdakı Mərkəz Komandanı. 251

Əhməd şah Qacar: bax. Sultan Əhməd şah Qacar.

Əhməd Tofiq paşa (Okday; 1845-1936): Osmanlı dövlət xadimi. 1909-cu ildə, 1918-1919-cu illərdə və 1920-1922-ci illərdə Baş nazir olmuşdur. Eyni zamanda Osmanlı dövlətinin axırıncı Baş naziri idi. Soyadı qanunu çıxdıqdan sonra "Okday" soyadını qəbul etmişdir. 59, 250

Əhmədov, Əsədulla Əhməd oğlu (1867-1941): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, xeyriyyəçi. Nəşri-Maarif Cəmiyyətinin təsisçilərindən biri idi. Bakı Bələdiyyə Məclisinin, Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin və Müsavat partiyasının üzvü olmuşdur. 450

Əhmədov, Qeybullay: Zaqatala dairəsində yaşamışdır. 27

Əhmədov, Yusif (yaxud Yusifəli Əhmədov; ? - 1938): Ticarət və Sənaye İttifaqının sədri olmuşdur. Azərbaycan Parlamentinin üzvü idi. 43, 44, 89, 144, 193

Əkbər İsmayıl oğlu: İrəvan sakini. 299

Ələkbər (Mirzə Ələkbər): İranlı, ərəkittə yaşamışdır. 242

Ələkbərzadə, Ələsgər (1895-1938): Azərbaycan arxeoloqu və etnoqrafı. 1937-ci ildə "xalq düşməni" kimi həbs edilmiş və həbsxanada vəfat etmişdir. 445

Əli Abbas oğlu: Qaziyan (Ucar) kəndinin sakini. 119

Əli Hacı Rza oğlu: Ağdaşda Qaçqınlara Yardım Komitəsinin üzvü. 36

Əli ibn Əbu Talib (601-661): İslam xəlifəsi, Məhəmməd peyğəmbərin əmisi oğlu və kürəkəni. 421

Əli Kamal bəy (1867-1922): Osmanlı dövlətinin siyasi xadimi, yazıçı və jurnalist. 250

Əli Mehrab oğlu: Suraxanı sakini 37

Əlibala Bala oğlu: Bakıda polis məmuru (qaradavoy) olmuşdur. 174

Əlibala Dadaş oğlu: Keşlə sakini. 320

Əlibala Feyzulla oğlu: Lənkəran sakini. 100

Əlibala Səməd oğlu: Bakıda məhbus

olmuşdur. 341

Əlibalaxan Məhəmməd oğlu: Sığırli kəndinin (Kürdəmir rayonu) sakini. 119

Əlibəyova, C. X.: Qadın Xeyriyyə Cəmiyyətinin (Bakı) üzvü. 199

Əliəkbər Məşhədi Qənbər oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Əliəkbərov, Əliəkbər: Bakı sakini, Suraxanski (indiki Dilarə Əliyeva) küçəsində yaşamışdır. 78

Əlihüseyn Əbdürrəhim oğlu (Kərbəlayi Əlihüseyn Kərbəlayi Əbdürrəhim oğlu) 205

Əlihüseyn Məhəmmədhasən oğlu: İran təbəəsi. 381

Əlixanov: bax. Əlixanov-Avanski, Maqsud.

Əlixanov-Avanski, Maqsud (1846-1907): Rusiya imperiyasının general-leytenantı. Tiflis qubernatoru olmuşdur. Gümrüdə erməni daşnak terroristləri tərəfindən öldürülmüşdür. 167, 168, 182

Əlikərimov, Nəsir: Kəndçilər İttifaqı İdarə heyətinin üzvü olmuşdur. 201

Əliqara Əziz oğlu: Sığırli kəndinin (Kürdəmir rayonu) sakini. 119

Əliqulu Qəmküsar: bax. Qəmküsar, Əliqulu.

Əlimərdanov, Qəni: Balaxanı sakini. 266

Əlimirzə Məhəmmədəli oğlu: Bakıda axtarış polisi olmuşdur. 320

Əlinaği: bax. Dəli Əlinaği. 299

Əlinaği Vəli oğlu: Cəlilabadın Mirzəli kəndinin sakini. 175

Əliyar Kərbəlayi Təhməz oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Əliyev: Azərbaycan Cümhuriyyətinin Ərzaq Nazirliyində işləmişdir. 325, 362, 382, 402, 426

Əliyev, Ağarza: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Əliyev, Bağır (Məşhədi Bağır): İrəvan sakini. 300

Əliyev, Cahangir bəy: Gəncə Bələdiyyəsi Ərzaq şöbəsinin sədri olmuşdur. 395

Əliyev, Erisxan Sultan Girey (1855-1920):

Rusiyanın hərbi xadimi; general. Çeçenistanın ali hakimi olmuşdur. 92

Əliyev, İsa: İran təbəəsi. 381

Əliyev, Möhsün (Məşhədi Möhsün) 58

Əliyev, Yusifəli: Ərzaq Nazirliyinin vəkili olmuşdur. 4, 99, 450

Əlizadə: Müsəlman Şagirdləri Cəmiyyətinin üzvü olmuşdur. 14

Əlizadə, Ağabala: “Müsavat” partiyasının Rəşt şöbəsinin nümayəndəsi olmuşdur. 422

Əlizadə, Əli (Məşhədi Əli): “Müsavat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303

Əlizadə, Qiyas: Zabrat sakini. 72

Əlizadə, Mirzəəğa (1883-1954): Azərbaycanlı aktyor. “Həmiyyət”, “Nicat” truppalılarında çıxış etmişdir. 1924-cü ildən etibarən Azərbaycan Dövlət Dram Teatrında çalışmış, 1949-cu ildə Xalq artisti adına layiq görülmüşdür. 325, 342, 397

Əlizadə, Nağı bəy (1897-1920): Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin mühafizə dəstəsinin rəisi olmuşdur. Bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 309

Əlövsət Məhəmmədsadiq oğlu: Bakıda polis məmuru (qorodovoy) olmuşdur. 163

Əmanulla xan (1892-1960): Əfqanıstan hökmdarı. 1919-1926-cı illərdə Əfqanıstan əmiri, 1926-1929-cu illərdə Əfqanıstan şahı olmuşdur. 113

Əminov, Ağa Məşhədi Kərim oğlu (yaxud Əminzadə; 1888-1921): “Müsavat” partiyasının, Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 1919-cu ildə Ticarət və Sənaye naziri vəzifəsini tutmuşdur. 65, 375, 395

Əminzadə, Ağa: bax. Əminov, Ağa Məşhədi Kərim oğlu.

Əminzadə, Əbülqasım: Şamaxı qazısı olmuşdur. 36

Əmir Əziz oğlu (Kərbəlayi Əmir): İran təbəəsi; Göyçay qəzasında yaşamışdır. 119

Əmir Həməzə Kərbəlayi Məhəmməd oğlu İbrahim: əsgər. 340

Əmircanov, Əbdüləli bəy (1870-1948): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Tiflisdə Müəllimlər İnstitutunu bitirmiş, Azərbaycanın bir sıra yerlərində müəllim işləmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Maliyyə naziri, Dövlət Nəzarəti naziri vəzifələrini tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra Türkiyəyə mühacirətə getmişdir. 450

Əmircanov, Lütfəli bəy: Balaxanı-Sabunçu dairəsinin, sonra Bakının polis müdiri (komendantı) olmuşdur. 13, 72, 135, 137, 282

Əmirxanov: Dağıstanlı zabit. 27

Əmirov, Azad bəy (1889-1939): Azərbaycanın maarif xadimi; həkim və hüquqşünası. Qori Seminariyasını, Moskva Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Novorossiya Universitetinin (Odessa) Tibb fakültəsindəki təhsilini yarımçıq qoymuş, Azərbaycanda maarif sahəsində müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. Sovetləşmədən sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin Tibb fakültəsini bitirmiş, Azərbaycanın ilk fizioloqlarından olmuşdur. 97

Əmirov, Tatevos Minayeviç (1873-1918): Daşnaksutyun Partiyasının üzvü olmuşdur. Azərbaycanda yerli dinc əhaliyə qarşı törədilən soyqırımda xüsusi qəddarlıqla iştirak etmişdir. 26 Bakı komissarları sırasında güllələnmişdir. 448, 453

Ənvər paşa (1881-1922): Osmanlı dövlətinin hərbi və siyasi xadimi. İttihad və Tərəqqi cəmiyyətinin liderlərindən idi. 1914-1918-ci illərdə Osmanlı dövlətinin Hərbi naziri, Baş Qərargah rəisi olmuşdur. Türk xalqlarını birləşdirmək uğrunda mübarizə aparmışdır. 196, 212

Ərəbli, Hüseyin (yaxud Hüseyin Ərəblinski; Xələfov; 1881-1919): Azərbaycanın teatr aktyoru və rejissoru. “Nicat”, “Səfa”, Hacıbəyli Qardaşları müdiriyyəti truppalılarında çıxış etmişdir. 98, 99, 118, 136, 137, 239, 264

Ərəblinski, Hüseyin: bax. Ərəbli, Hüseyin. Əsəd Hacı Baqi oğlu: “Müsavat”

partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303

Əsədullayev, Mirzə (1875-1936): Azərbaycanlı sahibkar, ictimai-siyasi xadim. 1918-ci ilin dekabrından 1919-cu ilin martına qədər Azərbaycanın Ticarət və Sənaye naziri olmuşdur. 61, 81

Əsədullayev, Şəmsi 62, 82

Əsədullazadə, Mirzə: bax. Əsədullayev, Mirzə

Əsgərov, Hacı Zeynal: Zaqatala dairəsində yaşamışdır. 27

Əsgərzadə, Cabbar (Mirzə Cabbar; 1885-1966): Azərbaycan pedaqoqu və publisisti. 1919-cu ildən İranda yaşamışdır. 299

Əsli Əliyoldaş qızı: Zabrat sakini. 73

Əşrəf ağa (Ağa Seyid Əşrəf ağa): Salyan ruhanilərindən. 224

Falalayev: Gürcüstan Şəhərlər İttifaqı Təsərrüfat şöbəsinin müdiri olmuşdur. 380

Fatma Kərbəlayi Hüseyinağa qızı: “Azərbaycan” qəzetinə məktub yazmışdır. 119

Faysal I (1885-1933): Hicaz kralı Şərif Hüseyin oğlu idi. 1920-ci ildə Suriya kralı, 1921-1933-cü illərdə İraq kralı olmuşdur. 232

Feyzi, Ədhəm: Krım Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Türkiyəyə mühacirətə getmiş, “Gözaydın” soyadını qəbul etmişdir. 315, 320, 395

Feyzullazadə, Ağarəşid: Kəndçilər İttifaqı İdarə heyətinin üzvü olmuşdur. 201

Fəramərz (Kərbəlayi Fəramərz): gəmi sahibi. 319

Fərəc Kərbəlayi Bəhram oğlu: Zabrat sakini. 73

Fərəcullayev, Ağahüseyn: Balaxanı sakini. 266

Fərhad Kərbəlayi Ağa oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Fərzəlibəyov: Bakıda polis olmuşdur. 249

Fətəlibəyov: Bakı polis idarəsində istintaq şöbəsinin rəisi olmuşdur. 249, 416

Fətəli Ağakişi oğlu: Göyçay qəzasının

Axarlı kəndinin sakini. 34

Flon: Fransanın jandarma polkovniki. 166

Fon-Etter: bax. Etter.

Foş, Ferdinand [Ferdinand Foch, 1851-1929]: Fransanın hərbi xadimi, marşal. 69, 113, 195, 273

Fyodorov: general. 92

Fyodorov: Rus generalı; İranda xidmət etmişdir. 172

Gegeçkori, Yevgeni Petroviç (1881-1954): Gürcüstanın dövlət xadimi. Menşevik. Hüquq təhsili almışdır. Zaqafqaziya Komissarlığının sədri seçilmişdi. Gürcüstan müstəqilliyini elan etdikdən sonra Xarici İşlər naziri, 1921-ci ildə isə Ədliyyə naziri oldu. Gürcüstanın sovetləşməsinin ardından mühacirət etdi. 253, 304

Gegile: Zaqatala dairəsi sakini. 25

Gildebrandt, G. G.: 1917-ci ilin iyun-dekabr aylarında Rusiyanın Qəzindəki general-konsulu olmuşdur. 182

Giorqadze, Qriqol (1879-1937): Gürcüstanın ictimai-siyasi xadimi, hüquqşünas. Xarkov Universitetini bitirmişdir. 26 may 1918 – 13 fevral 1919 tarixləri arasında Gürcüstan Respublikasının Müdafiə naziri olmuşdur. 1937-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 355

Gize: Ləkidə fabriki olmuşdur. 10

Gövhər xanım: mama. 37, 77, 139, 180, 245, 285

Gülbəndyans, Aram 119

Gülbəndyans, Rüstəm: Şamaxının Saqiyan kəndinin sakini. 119, 175

Gülziyad Eyvaz qızı: Balaxanı sakini. 73

Haaze, Hüqo [Hugo Haaze; 1863-1919]: Almaniyanın siyasi xadimi, sosial-demokrat. 69

Hacəli Məhəmməd oğlu 263

Hacıbəyli, Üzeyir (1885-1948): Azərbaycanlı bəstəkar, musiqişünas, publisist, pedaqoq və ictimai xadim. Azərbaycanın müasir peşəkar musiqi sənətinin və milli operanın banisi. Dövrünün bir sıra qəzet və

jurnallarında, o cümlədən “Azərbaycan” qəzetində məqalə, felyeton, hekayə və miniatürlərlə çıxış etmişdir. “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından biri olmuşdur. Sovet dövründə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının rektoru, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü olmuşdur. Azərbaycan SSR-in və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnlərinin musiqisinin müəllifidir. 19, 38, 58, 68, 78, 88, 98, 102, 103, 105, 120, 121, 136, 141, 144, 161, 181, 202, 225, 227, 228, 246, 267, 271, 286, 304, 306, 325, 342, 343, 362, 382, 402, 426, 433

Hacıbəyli, Zülfüqar (1884-1950): Azərbaycanlı bəstəkar. Üzeyir Hacıbəylinin böyük qardaşdır. 58, 102, 105, 120, 207, 419

Hacıbəyov, Ağalar bəy: Cəbrayıl qəzası sakini. 242

Hacıəlizadə, Səməd bəy: Azərbaycanın maarif xadimi. 239, 240

Hacıəsgərzadə, Hacıəli: İrəvan sakini. 299

Hacinski, Camo bəy (1888-1942): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuş, Poçt və Teleqraf naziri vəzifəsini tutmuşdur. 1938-ci ildə sürgün edilmiş, həbs düşərgəsində ölmüşdür. 388, 395

Hacinski, İsa bəy (1860-1919): Azərbaycanın ən böyük neft sənayeçi və xeyriyyəçilərindən biri. 173, 174, 182

Hacinski, İsmayıl bəy İsgəndər bəy oğlu: Bakıda Mərkəzi Ev Komitəsinin vəkili olmuşdur. 37

Hacıyev: Dağıstanlı hərbi; polkovnik. 3-cü Dağıstan atıcı batalyonunun komandiri olmuşdur. 198, 274

Hacıyev, Əbdülhüseyn bəy 341

Hacıyev, Mirzə Məcid: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Hadi, Məhəmməd (Əbdülsəlimzadə; 1879-1920): Azərbaycanlı şair və jurnalist. 440

Hadizadə, Əbdürrəhim: Bakı qazısı

olmuşdur. 137

Hafiz Şirazi: XIV əsr İran şairi. 289

Haqverdibəyov: Bakı şəhəri 3-cü polis sahəsi pristavının müavini olmuşdur. 163

Haqverdiyev, Əbdürrəhim bəy (1870-1933): Azərbaycanın yazıçısı və dramaturqu, ədəbiyyatşünası və teatr xadimi. Azərbaycan Cümhuriyyətinin Dağıstandakı siyasi nümayəndəsi olmuşdur. 118

Hamazasp: bax. Srvandzyan, Hamazasp.

Hamburq, S. M.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi olmuşdur. 19, 38, 58, 77, 102, 140, 161, 181, 227, 244, 266, 285, 206, 325, 342, 401

Hardinq, Vorren [Warren Harding; 1865-1923]: 1921-1923-ci illərdə ABŞ-ın 29-cu prezidenti olmuşdur. 22

Haşım Şahbaz oğlu: İran rəiyyəti. 174

Haşimbəyov, Əliyar bəy (1856-1920): Azərbaycanın hərbi xadimi. Rusiya imperiyası ordusunda general-mayor rütbəsinə yüksəlmişdi. Cümhuriyyət dövründə Zaqatala valisi (qubernatoru) olmuşdur. 235, 236

Haşimbəyov, İsmayıl bəy: Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin mühafizə dəstəsi rəisinin müavini olmuşdur. 24, 236, 309

Helena, Flaviya Yuliya [Flavia Iulia Helena; ? - 330]: Roma imperatrisəsi; imperator I Konstans Xlorun arvadı, I Konstantinin anası idi. 337, 344

Heybət Ağakışi oğlu (Heybət Məşhədi Ağakışi oğlu) 78

Heybət Kərbəlayı Məhəmməd oğlu (Məşhədi Heybət) 74

Heydərov, Əliəkber Molla Əli oğlu 123

Heydərov, Əliheydər Molla Əli oğlu 123

Heydərov, Qədir: bax. Heydərzadə, Qədir.

Heydərov, Molla Əli 123

Heydərova, Səkinə xanım Molla Əli qızı 123

Heydərova, Zəhra xanım 123

Heydərzadə, Qədir: Azərbaycan jurnalisti. 123

listi. 123

Həbibulla xan (1872-1919): Əfqanıstan əmiri. 1 oktyabr 1901 – 20 fevral 1919-cu il tarixlərində hakimiyyətdə olmuşdur. Suiqəsd nəticəsində öldürülmüşdür. 121, 326, 403

Həbibzadə, Abdulla xan 14

Həmzə Şirəli oğlu (Məşhədi Həmzə): Göyçay qəzasının Axarlı kəndinin sakini. 34

Həmzəyev, Abbasəli 395

Həsən: Dağıstanlı. 421

Həsən: İrəvan quberniyası sakini; kürd. 54

Həsən (Məşhədi Həsən): Ərəkit sakini. 242

Həsən Cavad oğlu: Zərdabın Lələağacı kəndinin sakini. 34

Həsən Məhəmmədkərim oğlu: Zaqatala sakini. 27

Həsən Məşhədi Fətəli oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Həsən Sadiq oğlu (Hacı Şeyx Həsən Axund Molla Sadiqzadə): Şeyxülislamlıq İdarəsinin üzvü olmuşdur. 207

Həsənov, Əliağa (1871-1933): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi; Cümhuriyyət dövründə Maliyyə naziri, Dövlət Müfəttişi, Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuşdur. “Nəşri-maarif” cəmiyyətinin yaradılmasında və fəaliyyətində yaxından iştirak etmiş, Bakı Şəhər Dumasının üzvü olduğu dövrdə Şollar su kəmərinin çəkilişi və şəhərdəki digər quruculuq-abadlıq işlərində xüsusilə böyük xidməti olmuşdur. 50, 150, 338, 397

Həsənov, Mirzə Məhəmməd 61, 81

Həsənova, Kövsər xanım 61, 81

Həsənzadə, Əliağa: bax. Həsənov, Əliağa.

Həsənzadə, Hüseyin (Mirzə Hüseyin Həsənzadə): Tiflisdə Müsəlman Milli Şurasının üzvü olmuşdur. 178

Həsənzadə, Qulam: “Azərbaycan” qəzetində imza. 13

Hindenburq, Paul fon (Paul von Hindenburg, 1847-1934): Almaniyanın hərbi və siyasi xadimi, Birinci Dünya müharibəsinin

ən məşhur sərkərdələrindən biri. 1925-1934-cü illərdə Almaniya prezidenti olmuşdur. 69, 71

Hinderen, Nikolay: Rusiya vətəndaşı, Ufa quberniyasından. 118

Hofmann, İohan [Johannes Hoffmann; 1867-1930]: Almaniyanın siyasi xadimi. 1919-cu ilin martından 1920-ci ilin martına qədər Bavariyanın Baş naziri olmuşdur. 411, 427

Holl, Oven [Owen Hall; 1853-1907]: İrland dramaturqu, teatr tənqidçisi və vəkili Ceyms Devisin səhnə əsərlərində işlətdiyi təxəllüsü. 307

Horn, Rober [Robert Horne; 1871-1940]: Britaniyanın dövlət xadimi. 1919-cu ilin yanvarından 1920-ci ilin martına qədər Əmək naziri, 1921-ci ilin aprelinə qədər Britaniya Ticarət Şurasının sədri, 1922-ci ilin oktyabrına qədər Xəzinə kansleri olmuşdur. 352, 363

Huver, Herbert [Herbert Hoover; 1874-1964]: Amerikanın ictimai-siyasi xadimi. 1918-1923-cü illərdə Avropa ölkələrinə qida köməyi göstərən Amerika Yardım Administrasiyasının [American Relief Administration] rəhbəri olmuşdur. 1929-1933-cü illərdə 31-ci ABŞ prezidenti olmuşdur. 210, 228, 316, 326

Hülakü xan (1217-1265): Elxanilər dövlətinin qurucusu. Çingiz xanın nəvəsi idi. 335, 337

Hümmət Məhəmməd oğlu (Məşhədi Hümmət): İrəvan qaçqınlarının Şamaxının Mədrəsə kəndindəki Qaçqınlar Komitəsinin sədri olmuşdur. 357

Hümmət Məsum oğlu: Qubanın Qonaqkənd kəndinin camaat vəkili olmuşdur. 388

Hüseyn bəy Hacıbəy oğlu (Hüseyn bəy): Balaxanı sakini. 266

Hüseyn İbrahim oğlu (Kərbəlayi Hüseyn Kərbəlayi İbrahim oğlu): Lənkəran sakini. 226

Hüseyn Kərbəlayı Oruc oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Hüseyn Məşhədi Qulam oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226
 Hüseynov, Əkbər: İrəvan sakini. 53
 Hüseynov, Əliməhəmməd 345
 Hüseynov, Haşım 345
 Hüseynov, Hüseynbala 345
 Hüseynov, Kazım 345
 Hüseynov, Sadiq 345
 Hüseynzadə, Əbülqasım (1890-1988): Azərbaycan folklorçusu. 429
 Hüseynzadə, Ələkbər (1887-1967): teatr və kino aktyoru. Azərbaycan SSR Əməkdar artisti idi. 226
 Hüseynzadə, Əli bəy (1864-1940): Azərbaycanın və Türkiyənin görkəmli ictimai xadimi, eyni zamanda həkim, publisist və pedaqoq. 130, 141
 Hüseynzadə, Fətulla: “Qardaş birliyi” maarif cəmiyyətinin mühasibi. 72, 266
 Hüseynzadə, Hüseynqulu 14
 Hüseynzadə, Məhəmmədqulu: maarif xadimi. 240
 Hüseynzadə, Məzahir: “Müsavat” partiyasının Zabrat şöbəsinin sədri olmuşdur. 72
 Hüseynzadə, Rəhim: Əmək Nazirliyində işləmişdir. 10, 151
 Hüsü Hacıağa oğlu: Lənkəran sakini. 100
 Xaçaturov, Aram: Zaqatala dairəsi sakini. 25
 Xalid Səid: bax. Xocayev, Xalid Səid.
 Xalioqov, Əliəkbər: Bakı sakini. 222
 Xanlarov, Məhəmmədəli bəy (Kərbəlayı Məhəmmədəli bəy) 429
 Xanməhəmmədov: Dağlılar Respublikası Parlamenti Rəyasət Divanı sədrinin müavini. 412
 Xanmirzəyev, Xanmirzə: Balaxanı sakini. 266
 Xarkovski: Bakıda polis məmuru olmuşdur. 163
 Xasməmmədov, Ələkbər bəy (1870-1925): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. “Difai” partiyasının, Gəncə Müsəlman Xeyriyyə Cəmiyyətinin, Gəncə Milli Komitəsinin

üzvü olmuşdur. Fövqəladə Təhqiqat Komissiyasının sədri təyin edilmişdir. Azərbaycan Məhkəmə Palatasının sədri vəzifəsini tutmuşdur. 10, 282, 367, 368, 395
 Xasməmmədov, Ələsgər bəy: Gəncə Şəhər Bələdiyyə İdarəsinin rəisi olmuşdur. 283, 395
 Xasməmmədov, Xəlil bəy (yaxud Xasməhəmmədov; 1873-1947): Azərbaycanın dövlət xadimi. Moskva Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Rusiya Dövlət Dumasının, Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində portfelsiz nazir, Ədliyyə naziri, Daxili İşlər naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. Azərbaycanın Türkiyədə səfiri təyin edilmiş, Cümhuriyyətin süqutundan sonra Azərbaycana qayıtmamışdır. Siyasi fəaliyyətini mühacirətdə də davam etdirmişdir. 345
 Xatsoy, Aleksandr İvanoviç (1874-1945): Erməni ictimai-siyasi xadim, “Daşnaksutyun” partiyasının üzvü idi. Müxtəlif dövrlərdə Ermənistanın Baş Naziri, Səhiyyə, Daxili İşlər və Xarici İşlər naziri olmuşdur. Ermənistanın sovetləşməsindən sonra Fransa və Portuqaliyada mühacirətdə yaşamışdır. 284, 400
 Xatsoyan: bax. Xatsoy, Aleksandr İvanoviç.
 Xədicə (555-619): İslam peyğəmbəri Həzrəti Məhəmmədin həyat yoldaşı. 421
 Xələf: 1918-ci ilin Mart qırğınlarında qətl edilən azərbaycanlı fəhlələrdən. 419
 Xəlil paşa: Xəlil Qut (1882-1957). Osmanlı İmperiyasının hərbi xadimi. İttihad və Tərəqqi cəmiyyətinin üzvü olmuşdur. Ənvər paşanın əmisi (Ənvər paşadan 1 yaş kiçik idi), eyni zamanda Hərbi Akademiyada Mustafa Kamalın (Atatürk) sinif yoldaşı olmuşdur. Birinci Dünya müharibəsində İraq cəbhəsində böyük müvəffəqiyyət qazanmış, Qafqaz İslam Ordusu ilə birgə Bakıya daxil olmuş, Türk Qurtuluş Savaşında iştirak etmişdir. 212
 Xəlilov, Sultan: Ağdaşda Qaçqınlara Yardım Komitəsinin üzvü. 36

Xəyyam: bax. Ömər Xəyyam.
 Xocayev, Xalid Səid (1888-1937): özbək əsilli türkoloq. İstanbul Universitetində oxumuş, Azərbaycanda işləmişdir. 1937-ci ildə güllələnmişdir. 12
 Xoyski, Əmir xan (1888-1954): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, milli istiqlal hərəkatının iştirakçısı. Bakı qubernatorunun müavini, eləcə də bir sıra yerlərdə qəza rəisi olmuşdur. 403
 Xoyski, Fətəli xan (1875-1920): Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurucularından biri, görkəmli dövlət xadimi. Moskva Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Bakı Şəhər Dumasının sədri (1917-1918), Zaqafqaziya Seyminin üzvü və Zaqafqaziya Federativ Respublikasının Xalq Maarifi naziri (1918) olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyətinin ilk hökumətinin sədri seçilmiş, Cümhuriyyət dövründə bir neçə dəfə Baş Nazir, eləcə də Daxili İşlər naziri, Ədliyyə naziri, Xarici İşlər naziri vəzifələrini icra etmişdir. Bolşevik işğalından sonra Tiflisə mühacirət etmiş və orada erməni daşnakları tərəfindən şəhid edilmişdir. 15, 42, 88, 112, 122, 145, 146, 147, 159, 160, 189, 263, 282, 283, 289, 309, 355, 394, 403
 Xoyski, H. R.: podpolkovnik; Quba qəzasının rəisi olmuşdur. 35, 36
 Xoyski, Hüseynqulu xan İsgəndər xan oğlu (1869-1955): Rusiyanın və Azərbaycanın hərbi xadimi; general-mayor. Cümhuriyyət dövründə Gəncə qubernatorunun müavini olmuşdur. Fətəli xan Xoyskinin qardaşı böyük idi. 395
 Xoyski, Rüstəm xan (1888-1939): Azərbaycan Cümhuriyyətinin dövlət xadimi. Fətəli xan Xoyskinin qardaşı. Hökumətin İşlər İdarəsinin müdiri, daha sonra Sosial Təminat naziri olmuşdur. 394
 Xrimyan, Murad: bax. Sebastatsi, Murad.
 İbad Talib oğlu: Quba qəzasının Həməşəhri kəndində yaşamışdır. 35
 İbrahim: Mart soyqırımında Bakıda qətl

edilən azərbaycanlılardan. 452
 İbrahim əfəndi: aktyor; Tiflisdə fəaliyyət fəaliyyət göstərmişdir. 137
 İbrahim Molla Mahmud oğlu: Bakı sakini. 341
 İbrahimov, Həmid 325
 İbrahimov, Xəlil (Xəlil İbrahim; Xəlil İbrahimzadə; 1892-1938): Azərbaycanlı müəllim, publisist və tənqidçi. Şuşada anadan olmuşdur. Bakıda müəllim işləmiş, müxtəlif qəzet və jurnallarda, o cümlədən “Azərbaycan” qəzetində yazılar dərc etdirmiş, bir müddət “Azərbaycan” qəzetinin “müvəqqəti müdiri” olmuşdur. 1938-ci ildə həbs edilərək güllələnmişdir. 99, 103, 118, 137, 189, 203, 435
 İbrahimzadə, Ağaməhəmməd: Bakı sakini. 222
 İdaşkina, M. S.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 37, 78, 139, 181, 202, 245, 285, 324, 342, 361, 401
 İlyas Ələkbər oğlu: Bakıda məhbüs olmuşdur. 341
 İmamverdi: Mart soyqırımında Bakıda qətl edilən azərbaycanlılardan. 452
 İmamzadə, Əbdülkərim: Şəki-Ağdaş Müəllimlər İttifaqının katibinin müavini olmuşdur. 323
 İrəvanski Ağa xan: İrəvan Müsəlman Milli Şurasının sədri olmuşdur. 149
 İsa Molla Mehcan oğlu: Ağsunun Kalva kəndinin sakini. 175
 İsabəyov: Bakıda polis məmuru (qorodovoy) olmuşdur. 163
 İsgəndərzadə, Məhəmmədəli: Ərəkit məktəbinin şagirdi. 242
 İskəndər Zülqarneyn 335
 İskəndərzadə, Rüstəm: Salyan sakini; “Azərbaycan” qəzetinə yazı göndərmişdir. 178, 224, 226
 İslun, Mixail: Bakıda, qanunsuz silahsursat saxladığına görə həbs edilmişdir. 416
 İsmayıl (Məşhədi İsmayıl): “Müsavat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur.

303 İsmayıl Kərbəlayi Mikayıl oğlu 401
İsmayıl Kərbəlayi Murad oğlu: Bakı sakini 118
İsmayıl Osman oğlu: Zərdabın Lələağacı kəndinin sakini. 34
İsmayilov, Mirzə Qədir 58, 76, 102, 120
İsmayilov, Rəşid bəy (1877-1942): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, pedaqoq və publisisti. İrəvan Müəllimlər Seminariyasında oxumuşdur. Qafqazın müxtəlif yerlərində pedaqoji və publisistik fəaliyyətlə məşğul olmuşdur. Azərbaycan və tarixi və ədəbiyyatına dair əsərlər yazmışdır. Araz Türk Cümhuriyyəti hökumətinin nümayəndəsi olmuşdur. Sovet dövründə represiyaya məruz qalmışdır. 202
İsrafil Abbas oğlu: Bakı sakini. 264
İsrafilbəyov, Mikayıl bəy: Gəncədə qaim-məqam (qəza rəisi) olmuşdur. 395
İsrafilzadə, Ağababa bəy (yaxud İsrailbəyli): Azərbaycanın maarif xadimi; dərslik müəllifi. 240, 247
İvan IV (İvan Qrozni; 1530-1584): Rus çarı; 1547-1584-cü illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 337
İvanov: Zaqatala sakini. 235
Jordaniya, Noy Nikolayeviç (1868-1953): Gürcüstanın dövlət xadimi. Menşevik. Varsavada veterinarlıq təhsili almışdır. Tiflisdən Dövlət Dumasına üzv seçilmişdi. 1918-1921-ci illərdə Gürcüstan Demokratik Respublikasının Baş Naziri olmuşdur. Gürcüstanın sovetləşməsindən sonra mühacirət etmişdir. 324
Jukovski, Vasili Andreyeviç (1783-1852): Rus şairi; rus poeziyasında romantizmin banilərindən biri kimi qəbul edilir. 182
Juruli, Georgi Durmuşxanoviç (1865-1951): Gürcüstanın dövlət xadimi. Gürcüstanın müstəqilliyi barəsində aktı imzalayanlardan biri idi. Maliyyə və Ticarət naziri olmuşdur. Gürcüstan Respublikasının süqutundan sonra mühacirətə getmiş, Parisdə

ölmüşdür. 159, 160, 166
Kaçaznuni, Hovanes (1868-1938): Ermənistanın siyasi və dövlət xadimi. Daş-naksutyun Partiyasının, Erməni Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Ermənistan Respublikasının ilk hökumətində Baş Nazir vəzifəsini tutmuşdur. Ermənistanın sovetləşməsindən sonra mühacirətdə qalmış, Daşnaksutyun Partiyasından istefa edərək Sovet Ermənistanına qayıtmışdır. 1937-ci ildə həbs edilmiş, həbsxanada ölmüşdür. 324
Kaftaradze, Sergey: bolşevik. 16
Kahen, Leon: fransız tarixçisi. 335, 336
Kamal bəy: bax. Mehmed Kamal bəy
Kanayan, Drastamat (Dro; 1883-1956): Erməni terrorçu və hərbi cinayətkar; Daşnaksutyun üzvü. Şərqi Anadolu və Qafqazda dinc müsəlman-türk əhaliyə divan tutulmasında xüsusi rolu olmuşdur. 445, 453
Kantemirov, Əlixan Qadoyeviç (1889-1963): Dağlılar Respublikasının siyasi xadimi və diplomatı. Milliyyətə osetindir. Peterburq və Kiyev Universitetlərində təhsil almışdır. Zaqafqaziya Seyminin üzvü, Dağlılar Respublikasının Azərbaycandakı diplomatik nümayəndəsi olmuşdur. 7, 93, 94, 116, 159, 253
Kazimov, Kazım: Hacıbəyov Qardaşları truppasının əməkdaşı. 136, 137
Kazımzadə, Abbasqulu (1882-1947): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. 220, 237, 282, 304, 343, 419
Keqo: Zaqatala dairəsi sakini. 25
Kerenski, Aleksandr Fyodoroviç (1881-1970): Rusiya Müvəqqəti Hökumətinin (1917) başçısı. 45, 172, 188, 353
Kerzon, Corc Nataniel [George Nathaniel Curzon; 1859-1925]: İngiltərənin dövlət xadimi. 1916-1925-ci illərdə Lordlar Palatasının başçısı, 1919-1924-cü illərdə Xarici İşlər naziri olmuşdur. 337
Keyxosrov 335, 343
Kələntərzadə, Xudaverdi: maarif xadimi.

240 Kərimov: Gürcüstan bolşeviklərindən. 16
Kərimov, Balakərim: Balaxanı sakini. 266
Kərimzadə: Bakıda Fəhlə Konfransının işində iştirak etmişdir. 322
Kərimzadə, Mirzəağa: “Müsavat” partiyasının Balaxanı mədənləri ərazisindəki şöbəsinin idarə heyətinin sədri olmuşdur. 340
Kərimzadə, Muxtar 135
Kiçikxanov, Bayram Niyazi oğlu (yaxud Kiçikxanlı; 1889-1922): Azərbaycanın siyasi xadimi. Zaqatalada maarif müfəttişi işləmişdir. Zaqataladan Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə seçilmiş, eyni zamanda Parlamentin katibi olmuşdur. “Əhrar” partiyasının üzvü idi. 28, 236, 310
Kikodze: Bakı Bələdiyyəsinin vəkili olmuşdur. 379
Kindi, Yaqub (801-873): ərəb kəşfiyyatçısı və astronomu. 280
Kir II (e. ə. 600-530): Əhəməni hökmdarı; e. ə. 559-530-cu illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 344
Kirkov: Zaqatala dairəsi sakini. 25
Klemanso, Jorj [Georges Clemenceau; 1841-1929]: Fransanın dövlət xadimi. 1906-1909 və 1917-1920-ci illərdə Baş Nazir olmuşdur. 48, 114, 209, 294, 338
Koblianski, Sərvər bəy 179
Kolçak, Aleksandr Vasilyeviç (1874-1920): Rusiyanın hərbi və siyasi xadimi; admiral. Ağqvardiyaçılar hərəkatının başçısı, Rusiyanın Ali rəhbəri (noyabr 1918 – fevral 1920) və Rus ordusunun Ali Baş komandanı (noyabr 1918 – yanvar 1920) olmuşdur. 129, 166, 173, 189, 392
Konev (general) 252
Konstantin I (yaxud Böyük Konstantin; 272-337): 306-337-ci illərdə Roma imperatoru olmuşdur. 337, 344
Kopernik, Nikol [Mikołaj Kopernik; 1473-1543]: polyak astronomu və riyaziyyatçısı. 279
Korqanov: general; 1919-cu ilin yanva-

rında Gürcü-Erməni Konfransında Ermənistan heyətinin tərkibində olmuşdur. 352
Kornilov, Lavr Georgiyeviç (1870-1918): Rusiyanın hərbi xadimi; general. 1917-ci ilin iyul-avqust aylarında rus ordusunun Ali baş komandanı olmuşdur. 267
Kostanyan: erməni aktyoru. 137
Kot: Vladıqafqaz bələdiyyəsinin üzvü olmuşdur. 296
Kotsev, Pşemaxo Tamaşeviç (1884-1962): Şimali Qafqazın siyasi xadimi; Dağlılar Respublikasının Baş naziri olmuşdur. 50, 217, 228, 254, 256, 297, 302, 372, 373, 412
Kottin, Lui Emil [Louis Émile Cottin; 1896-1936]: fransız anarxisti; 19 fevral 1919-cu ildə Fransanın Baş naziri Klemansoya sui-qəsd etmişdir. 294, 307
Köçərli, Firdun bəy (1863-1920): Azərbaycanın görkəmli maarif xadimi, ədəbiyyatşünası və yazıçısı. Qori Müəllimlər Seminariyasını bitirmişdir. 1918-ci ildə Qori Müəllimlər Seminariyasının Azərbaycan şöbəsini Qazaxa köçürərək müstəqil bir seminariyaya çevirmiş və bu seminariyanın direktoru olmuşdur. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü kimi İstiqlal Bəyannaməsini imzalayanlar arasında yer alan Firdun bəy Köçərlinin Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinə dair əsərləri xüsusilə dəyərlidir. Bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 223, 305
Krasnov, Pyotr Nikolayeviç (1869-1947): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Don kazaklarının atamanı olmuşdur. 9
Krilov, İvan Andreyeviç (1769-1844): əsasən təmsilləri ilə məşhur olan rus şairi. 290
Kvazmadze, Heydər 179
Kvinitadze, Georgi İvanoviç (1874-1870): Rusiya imperiyasının və Gürcüstanın hərbi xadimi; general-mayor. 18, 381
Qacar: Azərbaycanın hərbi xadimi; general-mayor. 107
Qacar: Azərbaycanın hərbi xadimi; polkovnik. 107

Qacar: bax. Sultan Əhməd şah Qacar.
Qacar, Ağa Məhəmməd şah 98
Qacar, Məhəmməd Mirzə (1872-1920): Azərbaycanın hərbi xadimi, general-mayor. Azərbaycan Cümhuriyyəti ordusunda polkovnik rütbəsi ilə xidmət etməyə başlamış, 1919-cu ilin iyun ayında general-mayor rütbəsi almışdır. 107
Qaçaq Yunis: Cümhuriyyət dövründə Azərbaycanın cənub bölgələrində fəaliyyət göstərmiş qaçaq. 138
Qadaseviç: Bakı Bələdiyyəsinin vəkili olmuşdur. 379
Qaibzadə, Müqəddimətünnisa xanım 305
Qaliley, Qalileo [Galileo Galilei; 1564-1642]: italyan fiziki, astronomu və riyaziyyatçısı. 287
Qaplanov, Rəşid xan (1883-1937): Azərbaycanın və Dağıstanın siyasi xadimi. Kumik əsillidir. Sorbon Universitetinin (Paris) Hüquq fakültəsini bitirmişdir. İstanbulda müxtəlif təhsil qurumlarında, o cümlədən İstanbul Universitetində dərslər demişdir. 1918-ci ilin dekabrından 1919-cu ilin martına qədər Dağıllar Respublikasının Daxili İşlər naziri olmuşdur. Dağıstan Denikin qoşunları tərəfindən işğal edildikdən sonra Azərbaycana gəlmiş, əvvəlcə Maarif və Dini Etiqad (aprel-dekabr 1919), sonra Maliyyə (dekabr 1919 – aprel 1920) naziri olmuşdur. 1937-ci ildə güllələnmişdir. 412
Qara: 1918-ci ilin Mart qırğınlarında qətl edilən azərbaycanlı fəhlələrdən. 419
Qaraağzadə, Əhməd Həmdi (1893-1928): Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 268, 307, 427
Qarabağlı, Mirhəsən Seyidzadə 156
Qarabəyov, Qara bəy: bax. Qarabəyli, Qara bəy.
Qarabəyli, Qara bəy (1873-1953): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, eyni zamanda həkim və jurnalist; Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü. “Difai”

partiyasının rəhbərlərindən, “İttihad” partiyasının sədri olmuşdur. “Həyat”, “İrşad”, “Kaspi” kimi bir sıra nəşrlərlə əməkdaşlıq etmişdir. 35, 36, 192, 292, 329, 367
Qaraxanyan 451
Qaraş Məhəmməd oğlu 78
Qaraşarov, Rza bəy (yaxud Qaraşarlı; 1891-?): Azərbaycanın siyasi xadimi. Bir sıra məktəblərdə, o cümlədən Gəncə Ruhani Mədrəsəsində müəllimlik etmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. Sovet dövründə repressiyaya məruz qalmışdır. 136, 220, 409
Qarayev 57
Qardaşbala Dadaşbala oğlu (Hacı Qardaşbala): Novxanı kəndi sakini. 135, 136
Qardaşov, Aslan bəy (1866-1920): Azərbaycan Cümhuriyyətinin dövlət xadimi. “Əhrar” partiyasının liderlərindən biri, Milli Şuranın və Parlamentin üzvü, Əkinçilik və Dövlət Əmlakı naziri olmuşdur. 194, 332, 366, 409
Qaro, Armen (yaxud Karekin Partırmaçıyan; 1872-1923): Erməni terrorçusu. Daşnaksutyun partiyasının liderlərindən olmuşdur. Türkiyədə və Qafqazda terror əməliyyatlarında, dinc əhaliyə divan tutulmasında iştirak etmişdir. 1920-ci ildə Ermənistanın ABŞ-dakı səfiri təyin edilmişdir. 445, 453
Qasım Şikar oğlu (Məşhədi Qasım): Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226
Qasimov, Əliheydər Hacı Məhəmmədtəgi oğlu 429
Qasimov, Qasım: Bakı Şəhər Dumasının üzvü. 158
Qasimov, Qasım: Ağdaşda Qaçqınlara Yardım Komitəsinin sədri olmuşdur. 36
Qasimov, Mehdi (Məşhədi Mehdi): İrəvan sakini. 299
Qasimov, Məhəmmədtəgi (Hacı Məhəmmədtəgi) 429
Qaydeman: Rusiyanın hərbi xadimi; general. Könüllü ordunun komandirlərindən

olmuşdur. 254
Qaziyev, Yusif bəy (yaxud Qazızadə): İrəvan Müəllimlər Gimnaziyasını bitirmişdir. 299
Qazızadə: Zaqatala dairəsində Milli Komitə sədri olmuşdur. 26
Qəbulov, Abdulla əfəndi (yaxud Qəbulzadə; 1853-1943): Zaqatala nahiyəsindən Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuşdur. 333, 366
Qəbulov, Mustafa bəy (? - 1920): Cavanşir qəzasının rəisi və Bakı şəhərinin polismeysteri olmuşdur. 24, 25
Qədirov, Mirabdulla: Ağdaşda Qaçqınlara Yardım Komitəsinin katibi olmuşdur. 36
Qəmküsar, Əliqulu (Nəcəfov; 1880-1919): Azərbaycanın şair və publisisti. “Molla Nəsrəddin”, “Yeni füyuzat”, “Həyat”, “İrşad” və sair qəzet və jurnallarda müxtəlif imzalarla çıxış etmişdir. 283
Qəni Hüseyn Əlibala oğlu: Bakı sakini. 118
Qənizadə, Sultanməcid Murtuzəli oğlu (1866-1938): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi; yazıçı, pedaqoq və publisisti. Tiflis Aleksandr Müəllimlər İnstitutunu bitirmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 46, 57, 64, 65, 156, 194, 219, 283, 369, 386
Qirişqori, Y. A.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 37, 77, 139, 161, 181, 202, 227, 245, 285, 325, 342, 361, 381
Qiyasəddin Cahangir mirzə (1356-1376): Əmir Teymurun böyük oğlu. 335
Qiyasbəyli, Mədinə xanım (yaxud Qiyasbəyzadə; 1889-1937): Azərbaycanlı pedaqoq, jurnalist və tərcüməçi. Anadan olduğu Salahlı kəndində (Qazax) qız məktəbi açmışdır. Maarifçilik fəaliyyətinə Bakıda da davam etmişdir. Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 305
Qiyasbəyzadə, İsmayıl ağa 305
Qiyasbəyzadə, Mədinə xanım: bax. Qiyasbəyli, Mədinə xanım.

Qolitsin, Qriqori Sergeyeviç (1838-1907): Rusiyanın dövlət xadimi, general. Qafqaz müharibəsinin iştirakçısı idi. 1896-1905-ci illərdə Qafqaz Hərbi Dairəsinin komandanı (Qafqaz canişini) olmuşdur. 168
Qriqori XIII [Gregorius PP. XIII; 1502-1585]: 1572-1585-ci illərdə Roma papası olmuşdur; Qriqorian təqvimini tətbiq etmişdir. 279
Qriqoryan, Voskan: Bakıda 9-uncu Dağlıq (indiki Akademik Həsən Əliyev) küçəsində yaşamışdır. 416
Qriqoryans, Kazar: Zaqatala dairəsi sakini. 25
Qriqoryans, Şamil: Zatala dairəsi sakini. 25
Qriqoryev: Kaspi hərbi donanmasının Bakıdakı nümayəndəsi olmuşdur. 237
Qrinbank, Harri [Harry Greenbank; 1865-1899]: ingilis yazıçısı və dramaturqu. 307
Qu, Veytzyun [Wellington Koo; 1888-1985]: Çinin siyasi xadimi və diplomati. 1915-1920-ci illərdə Çinin ABŞ-dakı səfiri olmuş, Paris Sülh Konfransında Çin nümayəndə heyətinin tərkibində yer almışdır. Həmçinin Çinin Millətlər İttifaqındakı ilk nümayəndəsi olmuşdur. 1920-ci illərdə Baş nazir və Prezident postlarını tutmuşdur. 126
Qukasov, Nerses (1865-1928): opera artisti. 325, 342
Qulaməliyev, Kərim Hacı Həsən oğlu: “Azərbaycan” qəzetinə məktub yazmışdır. 226
Quliyev, Hüseynqulu: Bakı sakini. 221
Quliyev, Xankişi: Bakı sakini. 174
Quliyev, Mirmehdi: Lənkəran sakini. 223
Quliyev, Zamanqulu (Hacı Zamanqulu): “Müsavat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303
Qulu Əkbər oğlu (Məşhədi Qulu): İrəvan sakini. 54
Qulubəyov, Mahmud bəy Ağabala bəy oğlu: Bülbülə kəndinin sakini. 138
Qvozdənoviç, Anto (1854-1935): Qarada-

ğın (Çernoqoriyanın) hərbi və dövlət xadimi; general-leytenant. 1918-1921-ci illərdə ABŞ-da səfir olmuş, Paris Sülh Konfransında Qaradağ nümayəndə heyətinin tərkibində yer almışdır. 125

Lalayan, Stepan Balabekoviç (1891-1919): Şamaxıda anadan olmuşdur. Daşnak zabiti Lalayanın dəstəsi yerli azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilən soyqırımda xüsusilə qəddarlıq nümayiş etdirmişdir. Bakıdakı ingilis ordusu tərəfindən həbs edilmiş, məhkəməsi davam edərkən həbsxanada ürəktutmasından ölmüşdür. 359, 448, 450, 453

Lalayev, Stepan: bax. Lalayan, Stepan Balabekoviç.

Larionov, Pavel Averyanoviç: Bakıda işləmiş həkim. 38, 78, 120, 140, 181

Laroş: fransız generalı. 355

Lauton [Lawton]: Müttəfiqlərin Şərur-Naxçıvan bölgəsindəki general-qubernatoru olmuşdur. 400

Lebedev (general) 355

Lebedev: Zaqafqaziya Rus Milli Şurasının sədri olmuşdur. 400

Leburxadze: Acar siyasi xadimi. 179

Lenin, Vladimir İliç (1870-1924): Rus inqilabçı və marksist. Əsl soyadı Ulyanov idi. Rusiyada 1917-ci il Oktyabr inqilabının təşkilatçısı və rəhbəri, Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqının (SSRİ) qurucusu və SSRİ Nazirlər Sovetinin ilk sədri olmuşdur. 187, 273

Levin, B. L.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 18, 37, 57

Leyla Əlihəsən qızı: Gilan Qorlanı kəndinin sakini. 175

Lətif bəy: türk zabiti; Atsxuri stansiyasının rəisi olmuşdur. 179

Lətifbəyov, Rza (Rza Zaki): Azərbaycanlı pedaqoq və yazıçı. Bakı, Gəncə, Şəki, Göyçay və Batumda müxtəlif təhsil ocaqlarında ana dili və şəriətdən dərs demişdir. Bədii yaradıcılıqla da məşğul olmuş, xüsusilə tarixi

mövzularda əsərlər yazmışdır. 137, 219

Lianozov, Stepan Georgiyeviç (1872-1949): Erməni əsilli neft sənayeçisi. 1907-ci ildə “G. M. Lianozov və oğulları” adlı neft şirkətini qurmuşdu. 427

Lloyd Corc, Devid [David Lloyd George; 1863-1945]: Britaniyalı siyasətçi. 1905-1908-ci illərdə Ticarət naziri, 1908-1915-ci illərdə Maliyyə naziri, 1915-1916-cı illərdə Hərbi nazir olmuşdur. 6 dekabr 1916 – 19 oktyabr 1922 tarixləri arasında Britaniyanın Baş Naziri vəzifəsini tutmuşdur. 8, 126, 148, 165, 210, 231, 233, 294, 295, 316, 352, 354, 389, 390

Lomakin: Bakıda polis məmuru olmuşdur. 33

Lou, Bonar [Bonar Law; 1858-1923]: Britaniyanın siyasi xadimi. 1916-1921-ci illərdə Mühafizəkarlar Partiyasının lideri olmuş, 1922-1923-cü illərdə Britaniyanın Baş naziri vəzifəsini tutmuşdur. 47, 113

Lu, Çenq-Çanq [Tseng-Tsiang Lou; 1871-1949]: Çinin siyasi xadimi və diplomatı. Bir çox ölkələrdə səfir kimi fəaliyyət göstərmiş, Paris Sülh Konfransında Çin nümayəndə heyətinin rəhbəri olmuşdur. Çinin Xarici İşlər naziri və Baş naziri vəzifələrini də tutmuşdur. 126

Lütfulla Abbas oğlu: Bakının Bülbülə kəndinin sakini. 14

Lvov, Aleksey Fyodoroviç (1798-1870): Rus bəstəkarı. 1833-1917-ci illərdə Rusiya imperiyasının dövlət himni olan “Boje tsarya xrani” himnini bəstələmişdir. 182

Lvov, Georgi Yevgenyeviç (1861-1925): Rusiyanın siyasi xadimi. 1917-ci ilin mart-iyul aylarında Müvəqqəti Hökumətin başçısı olmuşdur. 8, 188, 203

Lyaxov, Vladimir Platonoviç (1869-1920): Rusiyanın hərbi xadimi; general-leytenant. 7, 49, 92, 115, 145, 157, 168, 193, 200, 212, 217, 220, 235, 239, 254, 255, 297, 348, 349

M. H.: “Azərbaycan” qəzetində imza; Dərbənddən yazmışdır. 274

M. K. əfəndi: “Azərbaycan” qəzetinə məktub yazmışdır. 226

Maçabeli, Baxşibəy: Mesxet müsəlmanlarının liderlərindən olmuşdur. 179, 183, 261 Mahmudzadə 14

Makarov: Lənkəranda ermənilərdən ibarət hərbi dəstənin başçısı olmuşdur. 398, 399

Makino Nobuaki (1861-1949): Yaponiyanın siyasi xadimi. 1913-1914-cü illərdə Xarici İşlər naziri olmuşdur. Paris Sülh Konfransında ölkəsini təmsil etmişdir. 326

Makinski, Teymur bəy (1874-?): Azərbaycanın dövlət xadimi. Zaqafqaziya Seyminin Müsəlman fraksiyasının, Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. Bir müddət Ədliyyə naziri vəzifəsini tutmuş, daha sonra Ermənistan Hökuməti yanında Azərbaycanın diplomatik nümayəndəsi təyin edilmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətə getmişdir. 202, 282, 283

Maklakov, Nikolay Alekseyeviç (1871-1918): Rusiyanın dövlət xadimi. 1912-1915-ci illərdə Daxili İşlər naziri olmuşdur. 5 sentyabr 1918-ci ildə Moskvada bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 8

Maqlakelidze, Şalva (1893-1976): Gürcüstanın hökumət xadimi, hüquqşünas. 1919-1920-ci illərdə Tiflisin general-qubernatoru olmuşdur. 1921-ci ildə mühacirətə getmişdir. İkinci Dünya müharibəsi illərində Almaniya ordusunda xidmət etmişdir. 1954-cü ildə DTK agentləri tərəfindən oğurlanaraq SSRİ-yə aparılmışdır. Qısa müddət həbsdə olmuş, daha sonra DTK-nın nəzarəti altında yaşamışdır. 381

Maqomayev, Müslüm (1885-1937): Azərbaycanlı bəstəkar və ictimai xadim. Milli musiqinin inkişafında müstəsna xidmətləri olmuşdur. 58, 76, 102, 120, 207, 225, 325, 342

Maqsudi, Sahib: “Qardaş birliyi” maarif cəmiyyətinin idarə heyətinin sədri. 72

Malaxan Vəli oğlu: İran rəiyyəti. 174

Malxazov: bax. Malxazyan.

Malxazyan, Arşak İoanesoviç (yaxud Malxazov): “Daşnaksutyun” partiyasının, Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 194, 203, 410

Malsaqov, Səfərbek (1868-1944): Rusiyanın hərbi xadimi; general-mayor. Milliyətçə inqış olmuşdur. 92

Malsarov: Dağlılar Respublikasının Hərbi naziri. 412

Maniç: Rusiyanın hərbi xadimi; general. 8

Marağayi, Məhəmməd Səidülvərə: İranın Azərbaycandakı konsulu olmuşdur. 159

Martınov, Pyotr İvanoviç (1867 - ?): polkovnik; 1909-1916-cı illərdə Bakının Bələdiyyə sədri olmuşdur. 169, 182

Martirosov, Nikolay: Zaqatala sakini. 235

Mehcan Hacıəfəndi oğlu (Molla Mehcan): Ağsunun Kalva kəndinin sakini. 175

Mehdi Ordubadlı: İrəvan sakini. 299

Mehmandarov, Səməd bəy (1856-1931): Azərbaycanın hərbi xadimi. Peterburqda hərbi məktəb bitirmiş, Çar Rusiyası ordusunda xidmət etmiş, Rusiya-Yaponiya müharibəsində göstərdiyi şücaətlərə görə mükafatlandırılmış, Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. 1917-ci ilin fevral inqilabından sonra Rusiya ordusundan istefa vermişdir. Cümhuriyyət dövründə Azərbaycanın Hərbi naziri olmuş, ordu quruculuğu sahəsində böyük işlər görmüşdür. Cümhuriyyətin süqutundan sonra bolşeviklər tərəfindən həbs edilmiş, azadlığa çıxdıqdan sonra müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. 30, 106, 108, 121, 283, 388, 395, 396

Mehmed Kamal bəy (1884-1919): Türkiyənin Yozqat vilayətinin Boğazlıyan qəzasının rəisi olmuşdur. Ermənilərin köçürülməsi (təhcir) əsnasında vəzifəsini yaxşı yerinə yetirməkdə günahlandırılaraq edam edilmişdir. 1922-ci ildə “milli şəhid” elan

dılmışdır. 70, 79

Mendereşvili: Zaqatala dairəsi sakini. 25

Məhəmməd (Kərbəlayi Məhəmməd): İran təbəəsi; Göyçay qəzasında yaşamışdır. 119

Məhəmməd (Hacı Məhəmməd): Qaxın Almalı kəndinin sakini. 26, 27

Məhəmməd Hüseyn oğlu: Bakıda məhbus olmuşdur. 341

Məhəmməd Kərbəlayi İsmayıl oğlu: Lənkeran sakini. 100

Məhəmmədbağır Əbdüləziz oğlu: Qazıyan (Ucar) kəndinin sakini. 119

Məhəmmədbəyov, Heybətqulu (yaxud Heybətqulu Məhəmmədbəyli; Məmmədbəyov; 1888-1937): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. 1919-cu ilin dekabrından 1920-ci ilin aprel ayına qədər Dövlət Nəzarəti naziri vəzifəsini tutmuşdur. Sovet rejimi tərəfindən həbs edilmiş və güllələnmişdir. 45, 64, 90, 329

Məhəmmədbəyov, Yusif xan Mirzəməhəmməd xan oğlu (1866-1934): Azərbaycanlı mühəndis; Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə Rabitə və Nəqliyyat nazirinin müavini olmuşdur. 394

Məhəmmədcəfər Əbdüssəməd oğlu: Biləcəri sakini; yüzbaşı. 265

Məhəmmədəli: Mart soyqırımında Bakıda qətl edilən azərbaycanlılardan. 452

Məhəmmədəli (Molla Məhəmmədəli): Zaqatala dairəsində yaşamışdır. 27

Məhəmmədəli Məhəmmədkazım oğlu: Bakıda, Çadrovı (indiki Mirzəağa Əliyev) və Tatarski (indiki Əlimərdan bəy Topçubaşov) küçələrinin kəsişməsində camaşırxana açmışdır. 286

Məhəmmədəli Sidqi: bax. Sidqi, Məhəmmədəli.

Məhəmmədhüseyn: Mart soyqırımında Bakıda qətl edilən azərbaycanlılardan. 452

Məhəmmədnağı Hüseyn oğlu: Bakı sakini. 263

Məhəmmədov: Azərbaycan Ordusu zabiti; polkovnik. 357

Məhəmmədov, Əmin 450

Məhəmmədov, Həbib: İrəvan sakini. 53

Məhəmmədov, Hüseyn Gülməhəmməd oğlu (1875-1921-ci ildən sonra): Gürcüstanın siyasi xadimi; Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü olmuşdur. Rusiya Sosial-Demokrat Fəhlə Partiyasının üzvü və Hümmət Sosial-Demokrat Müsəlman Partiyasının təsisçilərindən idi. 374, 382

Məhəmmədov, Mirzə Muxtar: bax. Məhəmmədzadə, Mirzə Muxtar.

Məhəmmədov, Sadiq: Bakı Rus Neft Cəmiyyəti mədənlərində işləyən müsəlman fəhlələrinin liderlərindən olmuşdur. 357

Məhəmmədov, Talib: vəkil; Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətinin katibi. 395

Məhəmmədov, Ağakşi oğlu: Göyçay qəzasının Axarlı kəndinin sakini. 34

Məhəmmədzadə, Əbdülvahab: bax. Yurdsevər, Əbdülvahab Məmmədzadə.

Məhəmmədzadə, Əsədulla: “Azərbaycan” qəzetinə məktub yazmışdır. 226

Məhəmmədzadə, Haşım: Şəki-Ağdaş Müəllimlər İttifaqının katibi olmuşdur. 323

Məhəmmədzadə, Qəhrəman İsrail oğlu (1897-?): Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin qərarı ilə xaricə təhsil almağa göndərilmişdir. Berlində təhsil almışdır. Sonrakı taleyi haqqında məlumat yoxdur. 416, 427

Məhəmmədzadə, Mirzə Muxtar (yaxud Mirzə Muxtar Məmmədov; 1852-1929): Azərbaycanlı xanəndə və teatr aktyoru. 137, 341

Məhəmmədzadə, Mirzəbala (1898-1959): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, publisist və dramaturq. 1924-cü ildən mühacirətdə yaşamışdır. 30, 417

Məhəmmədzadə, Mustafa: Zaqatala dairəsində yaşamışdır. 27

Məhəmmədzadə, Zülfüqar: Bakıda fəhlə təşkilatlarının işində fəal iştirak etmişdir. 427

Məhərrəmzadə, Qara 15

Məhməd VI (1861-1926): Osmanlı İmperiyasının sonuncu sultanı Məhməd Vəhiddədin. Sultan Əbdülməciddin oğlu idi. 3 iyul 1918-ci ildə Osmanlı sultanı olmuş, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin monarxiyanı ləğv etdiyi 1 noyabr 1922-ci il tarixinə qədər hakimiyyətdə qalmışdır. Mühacirətdə ölmüşdür. 59

Məhməd Əli paşa: Türkiyənin Ermənistanadakı səfiri olmuşdur. 358, 363

Məhzun oğlu: “Azərbaycan” qəzetinə məktub yazmışdır. 119

Məlik Balağa oğlu: Bakı sakini. 72

Məlik-Yeqanov, Salman bəy 220

Məlikaslanov, Xudadad bəy (1879-1935): Azərbaycanın dövlət xadimi. Peterburqda mühəndislik təhsili almışdır. Zaqafqaziya Seyminin, Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti hökumətində Nəqliyyat və Rabitə naziri, Poçt və Teleqraf naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra da bir sıra vəzifələrdə işləmişdir. Repressiyaya məruz qalmış və həbs düşərgəsində vəfat etmişdir. 90, 329, 385, 393, 395

Məlikaslanov, Teymur bəy: Azərbaycan Dəmiryolu İdarəsinin rəisi idi. 395

Məlikov: erməni əsilli neft sənayeçisi. 419

Məlikşah I (Əbülfəth Cəlaləddin Məlikşah; 1055-1092): Böyük Səlcuqlu sultanı; 1072-1092-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 280, 287

Məlikül-Mütəkəllimin, Mirzə Nəsrulla (1860-1908): İranın ruhani və ictimai xadimi; inqilabçı və mütəfəkkir. 182, 193

Məlikzadə, Əmirəli: Ərəkit sakini. 242

Məmiş Məşhədi Rəhim oğlu: Zəngibasar mahalı sakini. 53

Mənaf Haşım oğlu: Balaxanıdakı ordu-badlılardan. 226

Məsum Ələkbər oğlu: Ağdaşda Qaçqın-lara Yardım Komitəsinin üzvü. 36

Məsum Əmiraslan oğlu: Saatlının Dəlilər kəndinin sakini. 175

Məsumə Mirkərim qızı: Bakının Bülbülə kəndinin sakini. 14

Məşhədbəyov, Eyyub 206

Məşhədbəyov, Məhəmməd bəy 206

Mixail: Zaqatala dairəsində gürcü keşişi olmuşdur. 25, 26

Mixaylov: tibb professoru. 37, 77, 139, 181, 227, 244, 285, 324, 341, 361, 401

Mikayıl (Hacı Mikayıl): “Müsəvat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303

Mikayıl Hüseyn oğlu (Məşhədi Mikayıl): Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Mikoyan: Bakıda Fəhlə Konfransının işində aktiv iştirak etmişdir. 321

Miller, Aleksandr Yakovleviç (1868-1940): Rus diplomatı və şərqşünası. 1910-1913-cü illərdə Təbrizdə general-konsul olmuşdur. 172

Milyukov, Pavel Nikolayeviç (1859-1943): Rusiya siyasi xadimi, eyni zamanda tarixçi və publisist. Konstitusion-Demokratik Partiyasının (Kadetlər partiyası) liderlərindən biri idi. Müvəqqəti Hökumətdə (Rusiya) Xarici İşlər naziri olmuşdur. 5, 188, 189, 203

Milyukova, H. H.: Qadın Xeyriyyə Cəmiyyətinin (Bakı) üzvü. 199

Mirqasımov, Mir Əsədulla (1883-1958): cərrah. Odessada Novorossiya Universitetini bitirmişdir. Bakıda müxtəlif xəstəxanalarda işləmişdir. Azərbaycanda müasir tibb təhsilinin və elminin əsasını qoyanlardan biri kimi qəbul edilir. Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının prezidenti olmuşdur. 38, 78, 121, 140, 181

Mirqulam Mirəli oğlu: Bakı sakini. 341

Mirmehdi Mirqasım oğlu: İrəvan sakini. 299

Mirməcid: İrəvan sakini. 299

Mirvarid Ələsgər qızı: Saatlının Dəlilər kəndinin sakini. 175

Mirzəcani: “Azərbaycan” qəzetində imza.

171

Mirzəyev: Bakı quberniyasında polis olmuşdur. 163

Mirzəyev, Şərif bəy (yaxud Mirzə Şərif bəy): Azərbaycanlı müəllim, publisist, alim və ictimai xadim. Tiflisdə yaşayıb-yaratmışdır. 277

Mitrofanov, Vasili Qriqoryeviç (1864 - ?): Bakıda işləmiş həkim. 38, 78, 121, 140, 181

Mollazadə: Bakı şəhərinin 3-cü sahəsinin pristavı olmuşdur. 72, 163

Monro, Ceyms [James Monroe; 1758-1825]: Amerikanın dövlət xadimi; 1817-1825-ci illərdə 5-ci ABŞ prezidenti olmuşdur. 182

Monteqyo, Edvin Semuel [Edwin Samuel Montagu, 1879-1924]: Britaniyalı siyasətçi. 1917-1922-ci illərdə Hindistan İşləri naziri olmuşdur. 121

Möhsün Hacı Salah oğlu: “Müsavat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303

Muxtarov, Mirzə Saleh: həkim. Tiflisdə Müsəlman Milli Şurası tərəfindən yaradılan Ruhani Komissiyasının üzvü olmuşdur. 178

Muxtarova, Liza (Yelizaveta Tuqanova): Osetin zadəganlarından Aslanbek Tuqanovun qızı, Murtuza Muxtarovun həyat yoldaşı. 199

Murad Əsəd oğlu (Hacı Murad): Qubanın Tülər kəndinin sakini. 175

Murad Sebastatsi: bax. Sebastatsi, Murad.

Muradov, A. K. 240

Muradzadə, İsfəndiyar: Qazax qəzasının rəisi olmuşdur. 305, 361

Murzin: Zaqatalada meşəbəyi olmuşdur. 235

Musa bəy: Zaqatala dairəsində komissar olmuşdur. 26

Musa Kərbəlayı Bəhram oğlu: Zabrat sakini. 73

Musabəyova, Vəsilə xanım: Bakı məktəblərində müəllimə işləmişdir. 417, 427

Musazadə, Mirzəəğa 421

Mustafa Məhəmmədcəfər oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Mustafa Səbri əfəndi (1869-1954): Osmanlı dövlətinin ictimai-siyasi xadimi; “Hürriyyət və Etibar” partiyasının qurucularından. Məclisi-Məbusan üzvü idi. 1919-1920-ci illərdə Osmanlı şeyxülislamı olmuşdur. 250

Mustafazadə, Əliməhəmməd: maarif xadimi. 240

Mustafazadə, Veysəl: Şəki-Ağdaş Müəllimlər İttifaqının sədrinin müavini olmuşdur. 323

Mürsəl paşa (Mürsəl Bakü; 1881-1945): Türkiyənin hərbi və siyasi xadimi. Qafqaz İslam Ordusu ilə birlikdə Bakının azad edilməsi hərəkatında iştirak etmişdir. Türk Qurtuluş Savaşında iştirak etmiş, İzmirə daxil olan ilk türk generalı olmuşdur. Mühəribədən sonra Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvü seçilmişdir. Soyadı qanunu çıxdıqdan sonra “Bakü” soyadını qəbul etmişdir. 6

Mürsəlzadə, Piri: “Müsavat” üzvü. 137, 199, 200, 220, 237, 238, 303, 422

Mürtəza Mirzə: İranlı xeyriyyəçi. 297

Müseyyib Əliəkbər oğlu: Bakı sakini. 263

Nadir şah Əfşar (1688-1747): Əfşarlar sülaləsinin banisi və Əfşarlar dövlətinin I şahı; 1736-1747-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 207

Nağdəlizadə, Tağı 260

Nağı Haşım oğlu: Bakıda qaradovoy olmuşdur. 249

Nağıyev, Ağa Əli: bax. Nağıyev, Əli

Nağıyev, Ağa Musa: bax. Nağıyev, Musa.

Nağıyev, Əli 61, 81

Nağıyev, Murad 61, 81

Nağıyev, Musa (1842-1919): Azərbaycanın neft sənayeçisi və xeyriyyəçi. 61, 62, 63, 81, 82, 97, 98, 306

Nağıyev, Sadıq 61, 81

Nağıyev, Tağı 61, 81

Nağıyeva, Xədicə xanım 61, 81

Nağıyeva, Ümmüsəlimə xanım 63, 82

Nağıyeva, Yelizaveta Qriqoryevna 61, 81

Naxçıvani, M. Ayn. 75

Nakaşidze, Mixail Aleksandroviç (1844-1905): Rusiya imperiyasının dövlət xadimi. Bakının qubernatoru olmuşdur. Bakıda 1905-ci il hadisələrində səhlənkarlıqla günahlandırılaraq erməni terrorçusu Dro tərəfindən öldürülmüşdür. 168

Nazarbekov, Foma İvanoviç (yaxud Tomas Ovanesoviç Nazarbekyan; 1855-1931): Rusiyanın və Ermənistanın hərbi xadimi; general. 358

Nazarbekyan, Tomas Ovanesoviç: bax. Nazarbekov, Foma İvanoviç.

Nemanzadə, Ömər Faiq (1872-1937): Azərbaycanın publisist və pedaqoqu; ictimai-siyasi xadimi. Milliyyətçə Axıska türküdü. 95, 103, 196, 260, 271

Nəcəf (Kərbəlayı Nəcəf): İrəvan quberniyası sakini. 54

Nəcəfov, Əliqulu: bax. Qəmküsar, Əliqulu.

Nərimanbəyov, Nəriman bəy Haşım bəy oğlu (yaxud Nərimanbəyli; 1889-1938): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, “Müsavat” partiyasının üzvü. Xarkov Universitetinin Hüquq fakültəsində təhsil almışdır. Zaqafqaziya Seyminin və Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. Dövlət Nəzarəti naziri olmuşdur. Sovet dövründə bir neçə dəfə həbs edilən Nərimanbəyov 1938-ci ildə güllələnmişdir. 395

Nərimanov, Əlimirzə: Tiflisdə Müsəlman Milli Şurası rəyasət heyətinin üzvü olmuşdur. 178, 264

Nəsir Seyid Şəkər oğlu: Qarabəyli (Ucar) kəndinin sakini. 119

Nəsrulla xan (1874-1920): Əfqanıstan əmiri. 21-28 fevral 1919-cu ildə bir həftə hakimiyyətdə olmuşdur. 113, 315

Nigar xanım: Qadın Xeyriyyə Cəmiyyətinin (Bakı) üzvü. 199

Nikola I Petroviç [1841-1921]: 1910-

1918-ci illərdə Qaradağ (Monteneqro) krallığının ilk və yeganə kralı olmuşdur. 125, 126, 141

Nikolay II (1868-1918): Rusiya imperatoru; 1894-1917-ci illərdə haki-miyyətdə olmuşdur. 26, 27, 168, 187, 188, 203, 235, 236, 238, 256, 267

Nurəddin paşa 250

Nuri Ağakışi oğlu: Keşlə sakini. 320

Nuri paşa (Killigil; 1889-1949): Osmanlı ordusunun general-leyte-nantı. Qafqaz İslam Ordusunun komandanı olmuşdur. 6, 108

Nurizadə 14

Nüşabə: Bərdə hakimi. 335

Okinşeviç, Aleksandr İsidoroviç (1869 - ?): Bakıda işləmiş həkim. 38, 78, 121, 140, 181

Olenskaya, Yeva Nikitiçna (1900-1959): Azərbaycan aktrisası. Qubada doğulmuş, kiçik yaşda ailəsiylə birgə Bakıya köçmüşdür. “Nicat” və “Səfa” truppalarının, “Hacıbəyov qardaşları müdiriyyəti” truppasının üzvü olmuşdur. Uzun müddət Milli Dram Teatrının səhnəsində çıxış etmişdir. 1949-cu ildə Azərbaycan SSR Xalq artisti adına layiq görülmüşdür. 58, 102, 120, 226

Orbeliani 179

Orbelyan, Stepanos (1250-1303): erməni kilsə xadimi və tarixçisi. 336

Orconikidze, Qriqori Konstantinoviç: bax. Orconikidze, Serqo.

Orconikidze, Serqo (Qriqori Konstantinoviç; 1886-1937): gürcü inqilabçısı, bolşevik. 6

Orlov: Azərbaycan Məhkəmə Palatası sədrinin müavini olmuşdur. 282

Orucov, Atababa: Bakı sakini. 286

Osipov, Ayrapet: Bakıda, qanunsuz silah-sursat saxladığına görə həbs edilmişdir. 416

Oskanova, Yelena: Zaqatala dairəsi sakini. 25

Ozanyan, Andranik (1865-1927): Erməni hərbi. Daşnaksutyun partiya-sının üzvü idi. Başçılıq etdiyi silahlı dəstələr Qarabağda,

Zəngəzurda və Türkiyənin şərqində dinc əhaliyə qarşı törədilən qırğınlarda xüsusilə fəal iştirak etmişdir. 132, 151, 216, 445

Ömər: Zaqatalanın Tala kəndinin yüz-başısı olmuşdur. 27

Ömər Faiq: bax. Nemanzadə, Ömər Faiq.

Ömər Xəyyam (1048-1131): fars şair, riyaziyyatçı və astronomu. 280

Ömər Kadi: Dağlılar Respublikası Parlamenti Rəyasət Divanının katibi. 412

Pantoryans, Mkırtıç: Zatala dairəsi sakini. 25

Papacanov, Mixail İvanoviç (yaxud Mikael Ovanesoviç Papacanyan; 1869-1929): Erməni ictimai-siyasi xadim, “Daşnaksutyun” partiyasının üzvü idi. Hüquq fakültəsini qurtarmış, bir sıra yerlərdə (o cümlədən Bakıda) məhkəmə sistemində işləmişdir. Rusiya imperiyasının IV Dövlət Dumasına Bakı, Yelizavetpöl və İrəvan quberniyalarından üzv seçilmişdi. Osmanlı, Azərbaycan, Gürcüstan hökumətləriylə bir sıra danışıqlarda iştirak etmiş, Paris Sülh Konfransına göndərilən Ermənistan heyətinin tərkibində yer almışdır. 352

Papacanyan, Mikael: bax. Papacanov, Mixail İvanoviç.

Papanov, Osip: Bakı sakini. 118

Papazyan 296

Paşa Əli oğlu: Qubanın Qonaqkənd kəndinin camaat vəkili olmuşdur. 388

Paşazadə, Camal: Parlament İdarəsində dəftərdar (qeydiyyat məmuru) olmuşdur. 309

Paşazadə, Kazım: Qazaxın Daş Salahlı kəndinin sakini. 305

Patseviç, N. K.: Azərbaycan Cümhuriyyəti Ədliyyə Nazirliyində işləmişdir. Fövqəladə İstintaq Komissiyasının (Xüsusi Təftiş və İstintaq Komissiyası) sədri olmuşdur. 237

Pepinov, Əhməd bəy (yaxud Əhməd Cövdət Pepinov; 1893-1937): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi; Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuş, Əmək və Əkinçilik naziri

vəzifəsini tutmuşdur. Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. (ayrıca bax: Axıskalı) 1, 44, 64, 66, 90, 91, 191, 194, 290, 291, 386, 387, 388, 408

Petlyura, Simon Vasilyeviç (1879-1926): Ukraynanın siyasi və hərbi xadimi. Ukrayna Xalq Respublikası Direktoriyasının rəhbərlərindən olmuşdur. 23

Petrosov, Petros: Zaqatala dairəsi sakini. 25

Pərvaz Dadaş oğlu: Bakıda gözetçi (strajnik) işləmişdir. 238

Pir Məhəmməd (1376-1407): Əmir Teymurun nəvəsi və vəliəhdi; Teymurun böyük oğlu Qiyasəddin Cahangir mirzənin oğlu idi. 335

Piricanyans, Avetis Babayeviç: Urmiyə sakini. 340

Pişon, Stefan [Stéphen Pichon; 1857-1933]: Fransanın siyasi xadimi. 1906-1911-ci illərdə Xarici İşlər naziri olmuşdur. Birinci Dünya müharibəsinin sonlarında və Paris Sülh Konfransı dövründə aktiv fəaliyyəti ilə diqqəti cəlb etmişdir. 8, 114, 295, 338

Pitsxalava, Samson Georgiyeviç (1872-1952): Gürcüstanın siyasi xadimi; Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü olmuşdur. 1921-ci ildə Fransaya mühacirətə getmiş, 1946-cı ildə Gürcüstana qayıtmışdır. 1951-ci ildə həbs edilərək Orta Asiyaya sürgünə göndərilmiş və sürgündə ölmüşdür. 382

Plumer, Herbert [Herbert Plumer; 1857-1932]: İngiltərənin hərbi xadimi; feldmarşal. Birinci Dünya müharibəsi illərində Fransa və İtaliyadakı ingilis ordularının komandanı olmuşdur. 1918-ci ilin dekabrından 1919-cu ilin aprelinə qədər Reyndəki Britaniya işğal ordusunun komandanı olmuşdur. 233

Poqos Nubar paşa (1851-1930): Osmanlı dövlətində yaşayan ermənilərin siyasi təşkilatı olan Erməni Millət Məclisinin və Ümumi Erməni Xeyriyyə İttifaqının sədri olmuşdur. 22, 114, 341

Portsiladze: Zaqatala dairəsində gürcü

keşişi olmuşdur. 26, 28

Prjevalski, Mixail Alekseyeviç (1859-1934): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Birinci Dünya müharibəsi dövründə, 1917-ci ilin iyun-dekabr aylarında Qafqaz cəbhəsinin komandiri olmuş, daha sonra ağqvardiyaçılar hərəkatına qoşulmuşdur. 54, 55, 565, 57, 83, 84, 85, 88, 165, 192, 216, 296

Protasov, İ. N.: Slavyan-Rus Cəmiyyətinin üzvü; Azərbaycan Cümhuriyyətinin Maliyyə naziri olmuşdur. 322, 347

Pyotr I (1672-1725): Rusiya hökmdarı; 1682-1725-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 318

Radek (general) 71

Railson: Antantanın Dağlılar Respublikası nəzdindəki nümayəndəsi olmuşdur. 115

Ramazan: Bakılı uşaq. 425

Ramazan Heydər oğlu: Balaxanıdakı ordubadlılardan. 226

Ramişvili, İsidor İvanoviç (1859-1937): Rusiya Sosial-Demokrat Fəhlə Partiyasının üzvü, menşevik. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Gürcüstan Milli Şurasının və Müəssislər Məclisinin üzvü olmuşdur. 1937-ci ildə sovet rejimi tərəfindən həbs edilərək güllələnmişdir. 400

Ramişvili, Noy Vissarionoviç (1881-1930): Gürcüstanın dövlət xadimi. Menşevik. Ruhani seminarı bitirmiş, yarımçıq hüquq təhsili almışdır. Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikasının Daxili İşlər naziri, Gürcüstan Demokratik Respublikasının Baş Naziri, eyni zamanda Daxili İşlər naziri, daha sonra Xarici İşlər naziri olmuşdur. 382, 414

Rasizadə, Hüseyn Cavid (1882-1941): Azərbaycanın görkəmli dramaturqu, yazıçısı və şairi. 134, 244, 247

Raten 47

Rəcəbəli: İranda quldurluqla məşğul olmuşdur. 257

Rəfiyev, Musa bəy (1888-1938): Azərbaycanın dövlət xadimi. Xarkov Universitetinin

Tibb fakültəsini bitirmiş, həkim işləmişdir. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində portfelsiz nazir, Səhiyyə və Sosial Təminat naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətə getmişdir. 1, 3, 18, 37, 58, 64, 77, 102, 139, 180, 202, 227, 244, 266, 285, 306, 324, 341, 361, 381, 395, 401, 425

Rəfizadə, Yunis 420

Rəhimli, D.: Azərbaycan Cümhuriyyəti Poçt və Teleqraf Nazirliyində karügzar işləmişdir. 19

Rəhimli, Rəsul: Azərbaycan Cümhuriyyəti Poçt və Teleqraf Nazirliyində kargüzar işləmişdir. 345, 351, 362, 382, 402

Rəhimov, Yusif Kənan (1885-1937) 95

Rəhimzadə, Həsən: Ərəkit ibtidai məktəbinin müdiri olmuşdur. 241

Rəhimzadə, Hüseyn: Azərbaycan Cümhuriyyəti Əmək Nazirliyinin müvəkkili olmuşdur. 50

Rəhmanov, Əbdül: Bakı sakini. 174

Rəsul bəy: maarif xadimi. 240

Rəsulov, Səfərəli 240

Rəsulzadə, Məhəmməd Əmin (1884-1955): Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi, Cümhuriyyətin qurucularından biri. Azərbaycan Milli Şurasının və “Müsavat” partiyasının sədri; eyni zamanda jurnalist və publisist. 59, 79, 136, 156, 190, 219, 228, 292, 330, 387, 388, 418, 419, 420, 422, 423, 431

Roxlin, Abram Veniaminoviç (1881-1941): Menşeviklərin Bakı komitəsinin üzvü, Sentrokaspi Diktaturasının Ərzaq komissarı, Bakı Şəhər Bələdiyyə Şurasının üzvü. Sovet dövründə Bakıda kommunal təsərrüfatı sahəsində işləmişdir. Casusluqda təqsirləndirilərək 1939-cu ildə həbs edilmiş, 1941-ci ildə güllələnmişdir. 54, 57, 88

Romanov, Aleksey Nikolayeviç (1904-1918): Rusiya imperatoru II Nikolayın oğlu. 203

Rudnev: Zemstvo və şəhərlər bürosunun sədri olmuşdur. 317

Ruxadze, Levan Porfiryeviç (1884-1937): Gürcüstanın siyasi xadimi. Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü olmuşdur. 1937-ci ildə sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 373

Rüstəmbəyli, Cəfər bəy Mustafa bəy oğlu (yaxud Rüstəmbəyov; 1884-1938): Azərbaycanın diplomati və dövlət xadimi. Don, Kuban və Kırım hökumətləri nəzdində Azərbaycan Cümhuriyyətinin diplomatik nümayəndəsi olmuşdur. Bir müddət Ticarət, Sənaye və Ərzaq nazirinin müavini vəzifəsini tutmuşdur. Azərbaycan Parlamentinin üzvü Şəfi bəy Rüstəmbəylinin qardaşı idi. 356

Rüstəmbəyli, Şəfi bəy (1893-1960): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Kiyev Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü, “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından biri olmuşdur. 292, 367, 369, 408, 409, 410, 411

Rüstəmbəyov, Cəfər bəy Mustafa bəy oğlu: bax. Rüstəmbəyli, Cəfər bəy Mustafa bəy oğlu.

Rüstəmbəyov, Fətulla bəy 62, 82

Rza Zaki: bax. Lətifbəyov, Rza.

Rzabəyadə, Nigar xanım: maarif xadimi. 240

Rzaəli bəy: Ağsunun Kalva kəndinin sakini. 175

Rzaquluzadə, Əlişah (Kərbəlayi Əlişah): “Müsavat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303

Rzayev, Abuzər bəy Əlişəgər bəy oğlu (1876-1920): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Moskva Ali Texniki Məktəbini bitirmiş, Azərbaycanda neft mədənlərində mühəndis kimi işləmişdir. Gəncədən Azərbaycan Parlamentinə üzv seçilmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 65, 91, 395

Rzayev, Balarza: “Müsavat” partiyasının

Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303

Rzayev, Mirzəağa: Bakıda polis məmuru (qorodovoy) olmuşdur. 163

Rzayev, Nəcəfqulu 205, 443

Saakyan, Sako: Sosialist-inqilabçı; Sentrokaspi Hökuməti İcraiyyə Komitəsinin üzvü, Bakı Sovetinin sədri olmuşdur. 446, 448

Sadıqov, Mətləb 206

Sadıqov, Səlim 62, 82

Sadıqova, Rüqiyyə xanım 62, 82

Sadıqzadə, Sadıq: Balaxanı sakini. 176

Sakanov, Keqomona: Zatala dairəsi sakini. 25

Saks, Persi: İranda ingilis ordusu komandanlarından olmuşdur. 128

Salamzadə, Kərbəlayı Balakərim: Bakı sakini. 113

Saleh: “Azərbaycan” qəzetində imza. 154

Salman Əsgər oğlu: bax. Salman Mümtaz.

Salman Mümtaz Məhəmmədəmin oğlu (1884-1941): Azərbaycanın şair və ədəbiyyatşünası. Klassik poeziya və şifahi xalq ədəbiyyatı irsinin toplanması və tədqiqi sahəsində misilsiz xidmətləri olmuşdur. Sovet hakimiyyəti tərəfindən repressiyaya məruz qalmışdır. 137, 220

Samson: Zaqatala dairəsi sakini; baqqal. 25

Sanders paşa: bax. Sanders, Otto Liman fon

Sanders, Otto Liman fon [Otto Liman von Sanders; 1855-1929]: Almaniyanın hərbi xadimi; general-leytenant. Birinci Dünya müharibəsi dövründə Osmanlı imperiyasında hərbi məsləhətçi olmuşdur. 7

Sanılı, Hacı Kərim (yaxud Sanıyev; 1878-1937): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, şair. Qori Seminariyasında təhsil almış, Azərbaycanın müxtəlif yerlərində müəllim işləmişdir. Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuşdur. Repressiyaya məruz qalmışdır. 144, 360, 361

Sarablı, Hüseynqulu (yaxud Hüseynqulu Rzayev; 1879-1945): Azərbaycan aktyoru. Azərbaycan Cümhuriyyətinin mədəni həyatında fəal iştirak edən Sarablının, Azərbaycan teatrının, eləcə də musiqisinin inkişafında misilsiz xidmətləri olmuşdur. 58, 102, 120, 325, 342

Sarabski: bax. Sarablı, Hüseynqulu

Savinkov, Boris Viktoroviç (1879-1925): Rusiyanın siyasi xadimi. Sosialist-inqilabçılar partiyasının liderlərindən biri olmuşdur. Bolşeviklərə qarşı mübarizədə kömək almaq məqsədi ilə Antanta hökumətləri ilə danışıqlar aparmışdır. 8

Sayondzi Kimmoti (1849-1940): Yaponiyanın siyasi xadimi və diplomati. Mədəniyyət naziri, Xarici İşlər naziri, Baş nazir kimi vəzifələr tutmuşdur. Paris Sülh Konfransında ölkəsini təmsil etmişdir. 326

Sazonov, Sergey Dmitriyeviç (1860-1927): Rusiyanın diplomati. Bir sıra ölkələrdə səfir kimi işləmiş, 1910-1916-cı illərdə Xarici İşlər naziri olmuşdur. Rusiyanın cənubunda Xüsusi Şura Hökumətinin tərkibində yer almışdır. Mühacirətdə ölmüşdür. 5, 71

Sebastatsi, Murad (yaxud Murad Xrimyan; Murad Akopyan; 1874-1918): Erməni qulduru. Hnçak və Daşnaksutyun partiyalarının üzvü olmuşdur. Türkiyə ərazisində və Qafqazda quldurluq etmiş, dinc əhaliyə divan tutmuşdur. 445, 453

Sedov: Ukraynadakı bolşevik komissarlarından olmuşdur. 392

Serebrenikov: Azərbaycanın hərbi xadimi; polkovnik. 107

Sereteli, İrakli Georgiyeviç (1881-1959): Rusiya və Gürcüstanın siyasi xadimi. Rusiya imperiyası II Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Gürcüstanın müstəqillik atkını imzalayanlardan biri idi. Gürcüstan Demokratik Respublikasının və Gürcüstan Sosial-Demokrat Partiyasının liderləri arasında yer almışdır. Gürcüstan tərəfindən Paris Sülh Konfransında iştirak edən nümayəndə

heyətində olmuşdur. 1921-ci ildən mühacirətdə yaşamışdır. 316, 355

Serkisov, Aleksandr: Zaqatala dairəsi sakini. 25, 28

Seydiyev, Hacı Nemət 286, 306

Seyfulla Hacı Bədir oğlu: Masallının Xəlfələr kəndinin sakini. 175

Seyid Alim xan: bax. Alim xan, Seyid Mir Məhəmməd.

Seyidov, Mirhidayət bəy (1887-1919): Azərbaycanın siyasi xadimi. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 144

Sezar, Yuli [Gaius Iulius Caesar; b. e. ə. 100 – b. e. ə. 44]: Qədim Romanın dövlət xadimi. 278, 279, 280, 287

Sə'dan (Badkubəli Sə'dan) 335

Sədrəddinbəyov, Xanbaba bəy: Azərbaycan Dəmiryolu İdarəsində mühafizə müdiri olmuşdur. 395

Səfər Məşhədi Məmi oğlu: Lənkəran sakini. 100

Səfərağa: Zaqatala dairəsində yaşamışdır. 27

Səfərelibəyov, Şirin bəy Hüseyn bəy oğlu (1888-1938). 368, 369

Səfərelizadə, Baba bəy: maarif xadimi. 240

Səfərov: Sosial Təminat Nazirliyində işləmişdir. 242, 311, 313, 326.

Səfikürdski, Aslan bəy (1881-1937): Azərbaycanın dövlət xadimi. Zaqafqaziya Seyminin, Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuş, 3-cü hökumət kabinəsində Poçt-Teleqraf və Əmək naziri, 4-cü kabinədə Ədliyyə və Əmək naziri vəzifələrini tutmuşdur. 160, 394

Səfikürdski, Nəsrəddin bəy (1884-1920): Azərbaycanlı hüquqşünas. Peterburq Universitetində təhsil almışdır. Sovet hakimiyyətinə qarşı Gəncədə təşkil edilən üsyanda şəhid olmuşdur. 395

Səfiyyə Məlikməhəmməd qızı: Bakı sakini. 135, 136

“Səid”: “Azərbaycan” qəzetində imza. 32
Səidülüzərə: bax. Marağayı.
Səlimə Məşhədi Qulam qızı 401
Səlimov, Həbib bəy (1881-1920): Azərbaycanın hərbi xadimi; general-mayor. 107, 149, 396
Səlimov, Hüseynqulu: Azərbaycan Şeyxülislamıq İdarəsinin kargüzəri olmuşdur. 41
Səmədov, Əşrəf: Ağdaşda Qaçqınlara Yardım Komitəsinin üzvü. 36
Səmədov, İbrahim (Məşhədi İbrahim): Lənkəran sakini. 222
Sıdqi, Məhəmməd Tağı (1854-1903): Azərbaycan şairi və pedaqoqu. 136
Similt: Zaqataladan camaat vəkili olmuşdur. 235
Simonov: Zaqatala dairəsi sakini. 25
Sipəhdar 297
Smayla 354
Snarski, İvan Aleksandroviç (1852-1911): Rus generalı; İranda xidmət etmişdir. 172
Speqalski: Bakıda polis olmuşdur. 249
Srvandzyan, Hamazasp (1873-1921): “Daşnaksutyun” partiyasının liderlərindən, erməni qatil və terrorist. Türkiyənin Van şəhərində anadan olmuşdur. Gəncə, Şuşa, Quba, Bakı və başqa yerlərdə dinc Azərbaycanlı əhaliyə divan tutmuş, minlərlə dinc sakini qətl etmişdir. Bolşeviklər tərəfindən İrəvanda həbs edilmiş, həbsxanada öldürülmüşdür. 103, 132, 447, 453
Stankeviç, Silvestr Lvoviç (1866-1919): Rusiyanın hərbi xadimi; general-leytenant. 8
Starostina, E. M.: opera artisti. 325, 342
Stepanyan, Mixail: Bakıda, qanunsuz silah-sursat saxladığına görə həbs edilmişdir. 416
Stepanyans, Marqarit: Zaqatala dairəsi sakini. 25
Stroqov, D. V. 201
Suxomlinov: Bakıda qaradovoy olmuşdur. 249
Sulkeviç, Süleyman bəy (Məmməd bəy Sulkeviç; Matvey Aleksandroviç Sulkeviç;

1865-1920): Rusiyanın, Krımın və Azərbaycanın hərbi xadimi. Mənşəcə tatarlıdır. Rus ordusunda xidmət etmiş, Krımda yaradılan Krım-Tatar Hökumətinin sədri olmuş, bu hökumətin Denikin tərəfindən aradan qaldırılmasından sonra Azərbaycana gəlmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Ordusunun Baş qərargah rəisi olmuş, milli ordu quruculuğuna böyük töhfə vermişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra güllələnmişdir. 395
Sultan Əhməd şah Qacar (1898-1930): Qacar nəslindən İran şahı; 1909-1925-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 199
Sultanov: yüzbaşı 178
Sultanov, Cəlil bəy Əsgər bəy oğlu (1880-?): Zəngəzur qəzasından Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə üzv seçilmişdir. 291, 368
Sultanov, Hacıxan bəy: polkovnik. 27
Sultanov, Xosrov bəy (1879-1943): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi və hərbi xadimi. Azərbaycanın İstiqlal Bəyannaməsini imzalayanlardan biri olan Xosrov bəy Sultanov Cümhuriyyət dövründə Hərbiyyə naziri, Kənd Təsərrüfatı naziri, Qarabağ general-qubernatoru kimi vəzifələr daşımışdır. Sovet işğalından sonra mühacirət etmişdir. 242, 387, 424
Sultanov, Rüstəm: Azərbaycan Cümhuriyyətinin Müttəfiqlər Komissiyası (Odessa) nəzdində nümayəndəsi olmuşdur. 318
Sultanzadə, Əbdüləhəd xan: Şəkidən “Azərbaycan” qəzetinə məktub yazmışdır. 77
Sumbatəli: Suraxanlı fəhlə. 421
Sübhanqulov: müəllim. Tiflisdə Müsəlman Milli Şurası tərəfindən yaradılan Ruhani Komissiyasının üzvü olmuşdur. 178
Sübhanverdixanzadə, Hüseyn ağa 305
Sübhanverdixanzadə, Rəhim ağa (Hacı Rəhim ağa) 305
Süleymanzadə, Kərbəlayı Nəsrulla: Ərəkit kənd sakini. 242
Süleymanzadə, Talib: Ərəkit məktəbinin şagirdi. 242

Sürəyya xanım: aktrisa. 207, 225, 226
Sverçkov, Dmitri Sidoroviç: Azərbaycan Cümhuriyyəti Ərzaq Nazirliyinin nümayəndəsi olmuşdur. 201
Sze, Alfred Sao-ke [1877-1958]: Çinin siyasi xadimi və diplomatı. ABŞ və İngiltərədə səfir olmuşdur. 126
Şaban Yusif oğlu: Zaqatala dairəsində yaşamışdır. 27
Şabanbəyov: Zaqatalada məmur olmuşdur. 24
Şahnəzərov: Bakıda həkim olmuşdur. 37, 78, 180, 227, 245, 285
Şahtaxtı, Molla Əhməd 396
Şahvarov: Dağlılar Respublikasının Maarif naziri. 412
Şaiq: bax. Talibzadə, Abdulla Şaiq.
Şatılov, Vladimir Pavloviç (1855-1928): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Könüllü ordunun Gürcüstandakı nümayəndəsi olmuşdur. Mühacirətə getmişdir. 93, 217, 218, 352
Şattlvort, Diqbi [Digby Shuttleworth; 1876-1948]: Britaniya Hindistanı Ordusu'nun zabiti; general. 1917-1919-cu illərdə Britaniyanın Qafqazdakı 39-cu piyada briqadasının və Qara dənizdəki 83-cü piyada briqadasının komandiri olmuşdur. 365
Şaumyan, Stepan (1878-1918): Erməni əsilli bolşevik, Bakı Kommunasının lideri. Bolşeviklərin və daşnakların 1918-ci ilin mart ayında Bakıda dinc azərbaycanlı əhaliyə qarşı törətdiyi soyqırımına rəhbərlik etmişdir. 132, 322, 421, 430, 446, 447, 448, 450
Şefkunov: Lənkəranda Bolşevik komissarı olmuşdur. 138
Şextər, Z. A.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 19, 37, 57, 77, 101, 139, 160, 181, 227
Şerbakov: Zaqatala dairəsi sakini. 25
Şervaşidze, Qədir (1887-1919): Acar siyasi xadimi; Gürcüstan Müəssislər Məclisinin üzvü olmuşdur. 179
Şevkunov: Muğanda Azərbaycanlı əhaliyə divan tutan silahlı dəstələrin rəhbər-

lərindən. 216
Şeyxzadə, Məhəmmədəmin: pedaqoq. Axalsız qəzasının Azğur kəndində anadan olmuş, Şəkidə və Şamaxıda məktəb açmışdır. Dərs kitabları yazmışdır. 95, 103
Şeyxzamanov, Məhəmmədbağır: bax: Şeyxzamanzadə, Məhəmmədbağır. 395
Şəmsəddin Sami (1850-1904): Türk yazıçısı, publisisti və dil alimi. “Təəşşüqi-Tələt və Fitnat” adlı əsəri türk ədəbiyyatında ilk roman olaraq qəbul edilir. Müxtəlif qəzetlərdə baş redaktor olmuş, eləcə də məqalələr yazmışdır. Fransızca və ərəbcə lüğətlər, türk dilinin izahlı lüğətini (“Qamusı-türki”) hazırlamışdır. “Qamusül-ə’lam” adlı biografiya, tarix və coğrafiya ensiklopediyasını nəşrə hazırlamışdır. Dram əsərləri, fransız ədəbiyyatından tərcümələri, türk mədəniyyəti və ədəbiyyatı tarixinə dair əsərləri var. 287
Şəmsəddinov, Rəşid bəy: İrəvan quberniyası sakini. 54
Şərifzadə 282, 304, 343
Şərifzadə, İzzətulla: “Müsavat” partiyasının Bülbülə şöbəsinin sədri olmuşdur. 138
Şixlinski, Əliağa (1863-1943): Azərbaycanın hərbi xadimi. Rusiya imperiyası ordusunda general-leytenant rütbəsinə yüksəlmişdi. Azərbaycan Cümhuriyyəti ordusunun qurulmasında böyük xidmətləri olmuşdur. Azərbaycan Hərbi nazirinin müavini vəzifəsini tutmuşdur. 31, 107, 149, 396
Şirəli Məşhədi Məmi oğlu: Lənkəran sakini. 100
Şirinov: Çeçen liderlərindən biri. 373
Şişəbəyim Şamil qızı: Sığırılı kəndinin (Kürdəmir rayonu) sakini. 119
Şkuro, Andrey Qriqoryeviç (1887-1947): Rusiyanın hərbi xadimi, general-leytenant. Kuban kazaklarından. Birinci Dünya müharibəsində və Rusiyada Vətəndaş müharibəsində iştirak etmişdir. 1920-ci ildə mühacirətə getmişdir. İkinci Dünya müharibəsində Hitler Almaniyası ilə əməkdaşlıq

etmişdir. İngilislər tərəfindən tutularaq SSRİ-yə təhvil verilmiş və Moskvada edam edilmişdir. 173

Şpak: Bakıda pristav olmuşdur. 249

Şpak, Vladimir: Bakı sakini. 263

Şpitov, Yakov: Bakı sakini. 174

Şternin, Boris Moiseyeviç: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 139, 180, 227, 244, 285, 324, 361, 401

Şvetsov 241

Tağıyev, Ağahüseyn 75, 450

Tağıyev, Əsrəf bəy (yaxud Qarxunlu Əsrəf bəy; 1867-1930): Azərbaycanın siyasi xadimi. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 367, 368

Tağıyev, Zeynalabdin: Azərbaycanlı milyonçu və xeyriyyəçi. 62, 82, 174, 448

Tağıyev, Zeynal Sadiq oğlu (Ağa Zeynal Ağa Məhəmmədsadiq oğlu; 1893-1940): Azərbaycanın siyasi xadimi; Hacı Zeynalabdin Tağıyevin nəvəsi. Petroqrad Politexnik İnstitutunu və Petroqrad Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Bakı Şəhər Dumasının, “İttihad” partiyasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. 1940-cı ildə güllələnmişdir. 397

Tagizadə, Ağa Zeynal: bax. Tağıyev, Zeynal.

Tagizadə, Məhəmməd Hənifə: Bakı sakini 282

Taqianosov 450

Talıbzadə, Abdulla Şaiq (1881-1959): Azərbaycan şairi, yazıçısı və pedaqoqu. 215

Talıxanov, Xanoğlan: Cümhuriyyət dövründə Bakının komendantı olmuşdur. 320

Tanailidi, Panfiliya (1891-1937): aktrisa. Milliyyətçə yunan olmuşdur. Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 207, 225, 226

Tarkovski, Nuh-bəy (1878-1951): Dağlılar Respublikasının hərbi xadimi. Kumık əsilli Tarkovski Rusiya ordusunda xidmət etmiş, Dağlılar Respublikası dövründə isə Hərbi nazir vəzifəsini tutmuşdur. 1920-ci ildə mühacirətə getmişdir. 92

Tarşteynbaum, İ. S.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi olmuşdur. 18, 37, 57, 77, 101, 139, 161, 181, 227, 245, 266, 285, 306, 324, 342

Tarzanov, Tatevos Xaçiyeviç: Şamaxı sakini. 73

Temiraz: Zaqatala dairəsində Əliabad nahiyyə müdiri olmuşdur. 26

Ter-Bağdasarov, A. A.: baytar 18

Ter-İsrailyan, S.: Gəncə Bələdiyyə İdarəsinin üzvü olmuşdur. 395

Ter-Mikaelyan 447, 450

Ter-Mkırtçıyan (yaxud Ter-Mkırtçıyans): Zaqatala dairəsində erməni keşişi olmuşdur. 25, 28

Ter-Zaxaryan: doktor. 450

Teymur: XIV əsrdə yaşamış görkəmli türk sərkədəsi; Teymurilər dövlətinin banisi. 335, 444

Teymur bəy: İrəvan quberniyası sakini; kürd. 54

Teymurxanov: Dağlılar Respublikasının Dəmiryol, Poçt-Teleqraf naziri. 412

Teymurxanov, Zübeyr (1868-1952): Şimali Qafqaz Dağlılar Respublikası Şurasının sədri olmuş, Şimali Qafqaz heyətinin tərkibində Paris Sülh Konfransında iştirak etmişdir. 1930-cu illərdə repressiyalara məruz qalmışdır. 256

Təfkilev, Qutlu-Mühəmməd Batırgirey oğlu (1850-1919): Tatar ziyalı, ictimai-siyasi xadim. Rusiya Dövlət Dumasında Müsəlman fraksiyasının üzvü olmuşdur. 197

Təkinski, Məhəmməd xan (1880-1938): Azərbaycanın siyasi xadimi və diplomatı. Azərbaycan Cümhuriyyətinin Ermənistandakı siyasi nümayəndəsi (səfiri), həmçinin Azərbaycan Xarici İşlər nazirinin müavini olmuşdur. 16, 393

Tərlan Murad oğlu: Gilan Qorlanı kəndinin sakini. 175

Tərzibekyan 296

Tlexas, Murad Gəray bəy (1873-1920): Azərbaycan Cümhuriyyəti ordusunun gen-

eral-mayoru. 107

Tofiq bəy (Binbaşı Təvfik bəy): mayor; Türkiyənin Yozqat vilayətinin jandarma komandiri olmuşdur. 70, 79

Toxtamış əfəndi: maarif xadimi. 240

Tolstonoqov: Azərbaycan Cümhuriyyəti Dəmiryol İdarəsində işləmişdir. 395

Tomris 335, 343, 344

Tomson, Vilyam Montqomeri [William Montgomerie Thomson; 1877-1963]: Britaniya generalı. Bakının general-qubernatoru olmuşdur. 7, 32, 33, 56, 83, 86, 87, 93, 115, 133, 134, 145, 146, 156, 157, 162, 175, 189, 190, 201, 216, 217, 221, 241, 256, 309, 365

Topçubaşov, Əlimərdan bəy (1863-1934): Azərbaycanın siyasi xadimi; Azərbaycan Cümhuriyyətinin banilərindən biri. Tiflisdə anadan olmuş, Peterburq Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Rusiya müsəlmanlarının təşkilatlanmasında və siyasi həyatında müstəsna xidmətləri olmuşdur. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü, Dumada Müsəlman fraksiyasının sədri, “Kaspi” qəzetinin redaktoru olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin sədri, Azərbaycan Hökumətində portfelsiz nazir və Xarici İşlər naziri vəzifələrini tutmuş, Azərbaycan Cümhuriyyətinin Fövqəladə elçisi və səlahiyyətli naziri kimi İstanbula ezam edilmişdir. Paris Sülh konfransına göndərilən Azərbaycan nümayəndə heyətinin sədri idi. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətdə qalmış, siyasi fəaliyyətini davam etdirmişdir. Parisdə vəfat etmişdir. 450

Topçubaşova, Pəri xanım (yaxud Topçubaşzadə; 1873-1947): Həsən bəy Zərdabının qızı, Əlimərdan bəy Topçubaşovun həyat yoldaşı. 401

Topçubaşzadə, Pəri xanım: bax. Topçubaşova, Pəri xanım.

Torqov: Bakıda polis olmuşdur. 249

Triniç, Əhməd Bədi’ (yaxud Ə. Bədi’; 1893-1936) 443

Trotski, Lev Davidoviç (1879-1930): Rus inqilabçı, dövlət xadimi. Petroqrad Fəhlə və Əsgər Deputatları Soveti icraiyyə komitəsinin sədri, Sovet Rusiya-sının Xarici İşlər naziri, Rusiya və SSRİ-nin Hərbi İnqilab Sovetinin sədri və Hərbi Komissarı olmuşdur. 253, 338

Tsirulnikov: Sosialistlər tərəfindən Vladıqafqaz bələdiyyəsi sədri seçilmişdir. 296

Tumanov: Tiflisdəki danışıqlarda erməni heyətinə rəhbərlik etmişdir. 75

Tusi, Nəsirəddin (1201-1274): fars riyaziyyatçısı və astronomu. 280

Uluqbəy (1394-1449): türk riyaziyyatçısı, astronomu, şairi və dövlət xadimi. Görkəmli sərkərdə Teymurun nəvəsi idi. 280

Usişkin, Menaxem (1863-1941): Rusiyada yəhudi hərəkatının rəhbərlərindən olmuşdur. 296

Ustaclı Abdulla xan: bax. Abdulla xan Ustaclı.

Vaçiyans, Sedrak: Şamaxının Saqiyan kəndinin sakini. 119

Vaqif, Molla Pənah (1717-1797): Azərbaycan şairi; eyni zamanda Qarabağ xanlığının baş vəziri olmuşdur. 377

Valinkov, Vasili: Bakıda qaradovoy olmuşdur. 249

Vanq Da [Wang Da; 1881-1946]: 1915-1920-ci illərdə Pekin bələdiyyəsinin sədri olmuşdur. 126

Vano: Zaqatala dairəsi sakini. 25

Vedjvud, Cozayya Klement [Josiah Clement Wedgwood; 1872-1943]: Britaniyanın liberal və leyborist siyasi xadimi. 403

Veliçko, Konstantin İvanoviç (1856-1927): Rusiyanın hərbi xadimi; mühəndis-general. 252, 253

Venizelos, Elefterios (1864-1936): Yunanistanın siyasi xadimi. 1910-cu ildən 1933-cü ilə qədər dəfələrlə (o cümlədən 1917-1920-ci illərdə) Baş nazir vəzifəsini tutmuşdur. 165, 182

Vəkilov, İbrahim ağa (1853-1934): Rusiyanın və Azərbaycanın hərbi xadimi, general-

mayor; topoqrafiya mütəxəssisi. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü, Gəncənin general-qubernatoru olmuşdur. 69, 107, 163, 178, 395

Vəkilov, Mustafa bəy Nadir ağa oğlu (1896-1965): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Parlamentin üzvü olmuş, 1920-ci ildə Daxili İşlər naziri vəzifəsini tutmuşdur. 292, 331

Vəkilov, Rəhim bəy (1898-1934): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. Sovet rejiminin təqibləri üzündən intihar etmişdir. 220, 305, 307

Vələdzadə: Bakıda fəhlə hərəkatının iştirakçısı. 56

Vəlizadə, Baladadaş: “Müsavat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303

Vəlizadə, Böyükağa: Ramana kəndinin sakini. 176, 177

Vəlizadə, Hüseynqulu (Məşhədi Hüseynqulu): “Müsavat” partiyasının Keşlə şöbəsinin üzvü olmuşdur. 303

Vəlizadə, Məhəmmədsadiq 14

Viktor Emanuel III [Vittorio Emanuele III; 1869-1947]: 1900-1946-cı illərdə İtaliya kralı olmuşdur. 403

Vilson, Vudro (Woodrow Wilson; 1856-1924): ABŞ-ın 28-ci prezidenti (1913-1921). I Dünya müharibəsinə son qoymaq üçün sülh müqaviləsi layihəsini (Wilson prinsiplərini) işləyib hazırlamışdır. 6, 22, 48, 76, 114, 147, 148, 165, 209, 210, 231, 273, 295, 315, 317, 338, 353, 374, 375, 390, 391

Vorobyov: Zaqatala sakini. 235, 236

Vorontsov-Daşkov, İllarion İvanoviç (1837-1916): Rusiyanın dövlət xadimi. 1905-1915-ci illərdə Qafqaz canişini olmuşdur. Ermənilərə xüsusi rəğbəti ilə seçilmişdir. 168, 172, 255

Voyeykov, Nikolay Aleksandroviç: Cümhuriyyətdən əvvəl Bakı Xəzinə Palatasında şöbə rəisi olmuş, Cümhuriyyət dövründə Maliyyə Nazirliyi dəftərxanasının müdiri olmuşdur. 375, 382

Yahya İsrafil oğlu: Qobu sakini. 72

Yaxşıyan, Hayk: Ermənistan Daxili İşlər nazirinin müavini olmuşdur. 400

Yaqubzadə, Məhəmməd 224

Yegiazarov: Ləkidə fabriki olmuşdur. 10

Yejevski, S. A.: Bakıda diş həkimi kimi fəaliyyət göstərmişdir. 244, 266, 285, 306, 324, 361, 381, 401, 426

Yelena: bax. Helena, Flaviya Yuliya.

Yelenin: opera artisti. 325, 342

Yepzulayev: Dağlılar Respublikasının Ədliyyə naziri. 412

Yevanqulov 56

Yevanqulov: Ermənistanın Gürcüstandakı siyasi nümayəndəsi təyin edilmişdir. 225

Yuli Sezar: bax, Sezar, Yuli.

Yulius: bax. Sezar, Yuli.

Yunis: bax. Qaçaq Yunis.

Yunis ağa: İrəvan quberniyası sakini. 54

Yurdsevər, Əbdülvahab Məmmədzadə (yaxud Məhəmmədzadə; 1898-1976): publisist və siyasi xadim; Azərbaycan milli istiqlal hərəkatının fəal iştirakçısı. Siyasi və ədəbi fəaliyyətini mühacirətdə davam etdirmişdir. 137

Yusif Kənan bəy: bax. Rəhimov, Yusif Kənan

Yusifbəyli, Nəsim bəy (1881-1920): Azərbaycanın dövlət xadimi, Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurucularından biri. Odessa Universitetinin Hüquq fakültəsində təhsil almışdır. 1917-ci ildə Gəncədə Türk Ədəmi-Mərkəziyyət Partiyasını qurmuşdur. Zaqafqaziya Seyminin yaradılmasında yaxından iştirak etmiş, Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikası Hökumətində Maarif naziri olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Maliyyə və Xalq Maarifi naziri, Xalq Maarifi və Dini Etiqad naziri, Daxili İşlər naziri və Baş Nazir vəzifələrini tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra qətlə yetirilmişdir. 16, 156, 220, 271, 289, 290, 309, 340, 349, 394

Yusifbəyov, Əziz bəy 226 286, 306

Yusifov, Əbdülxaliq 361

Yusifov, İbrahim ağa (yaxud Usubov; 1872-1920): Rusiyanın və Azərbaycanın hərbi xadimi; general-mayor. 396

Yusifzadə, Əbdürrəhim: “Müsavat” partiyasının Balaxanı mədənləri ərazisindəki şöbəsinin katibi olmuşdur. 176, 340

Yusifzadə, Əli (1900-1937): Azərbaycanlı şair, publisist və mütəfəkkir. Şuşada doğulmuşdur. Cümhuriyyət Hökuməti tərəfindən xaricə təhsilə göndərilmişdir. 1937-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 14

Zaxarov, Parsam: Zatala dairəsi sakini. 25

Zaki Həsən oğlu: İran rəiyyəti. 174

Zalsman: Bakı komendantının müavini olmuşdur. 249

Zeynalli, Hənəfi (1896-1937): Azərbaycanlı müəllim, yazıçı, tənqidçi və ədəbiyyatşünas. Bakıda anadan olmuşdur. İlk qələm təcrübələri Cümhuriyyətdən əvvəl çap edilmişdir. “Azərbaycan” qəzetində “M. Hənəfi”, “M. H.” imzaları Hənəfi Zeynallıya məxsusdur. Bolşevik işğalından sonra ədəbiyyatşünas kimi fəaliyyətini davam etdirmiş, xüsusilə Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatını tədqiq etmişdir. Eyni zamanda ictimai həyatda yaxından iştirak edən Zeynalli, represiya qurbanı olmuş, 1937-ci ildə Bakıda güllələnmişdir. 1957-ci ildə bəraət almışdır. 137

Zeynalov, Salam: Bakı sakini. 264

Zeynalzadə, Balasadiq: Balaxanı sakini. 176

Zinoviyev, Qriqori Yevseyeviç (1883-1936): Rus inqilabçı, SSRİ-nin dövlət xadimi. Rusiya Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun üzvü olmuşdur. 1934-cü ildə həbs edilmiş və 1936-cı ildə güllələnmişdir. 273

Ziyadxanov, Adil xan (yaxud Ədil xan; 1877-1957): Azərbaycanın dövlət xadimi. Moskva Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Cümhuriyyət dövründə Xarici

İşlər nazirliyində işləmiş, Azərbaycanın İranda diplomatik nümayəndəsi təyin edilmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra bir müddət İranda, daha sonra Türkiyədə yaşamışdır. 160, 334, 376, 394

Zizikski, Əli bəy (1876-1929): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Bakı qubernatorunun müavini olmuş, Quba qəzasından Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə üzv seçilmişdir. 388

Zoryan, Zori Navasardoviç (1885-1943): Gürcüstanın siyasi xadimi. Milliyyətçə erməni idi. Daşnaksutyun partiyasının üzvü idi. 1917-1918-ci illərdə Axalsix Şəhər İdarəsinin rəisi olmuşdur. Sovetləşmədən sonra Gürcüstanda yaşamışdır. 17

Zülfüqar: Bakıda fəhlə təşkilatlarının işində fəal iştirak etmişdir. 57

Korrektor: Azad Ağaoğlu
Kitab üzliyü və tərtib: Fikrət Məlikov

Nəşriyyat direktoru: Rəhilə Soltanqızı
Mətbəənin direktoru: Zöhrab Vəlibəyli
Texniki redaktor: Ruslan Mahmudov

Çapa imzalanmışdır: 28.03.2023
Formatı 70x100 ¹/₁₆ F.ç.v 30.5
Ofset kağızı, Ofset çapı. Səhifə sayı: 484
Tiraj: 300, Bakı-2023

**Hazır materiallar əsasında
GALAXY PRINTING MMC
mətbəəsində çap edilmişdir.**

AZƏRBAYCAN

QƏZETİ

1918-1920

Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin bünövrəsinin qoyulduğu Cümhuriyyət illərində (1918-1920) nəşr edilən “Azərbaycan” qəzeti mətbuat tariximizdə müstəsna rol oynamışdır. Qəzetin səhifələrində dərc olunan rəsmi məlumatlar, yerli və xarici xəbərlər, dövrün qabaqcıl ziyalılarının məqalələri tariximizin bu zəngin səhifəsini əks etdirmək baxımından əvəzsizdir.

“Azərbaycan” qəzetinin ilk sayı 15 sentyabr 1918-ci ildə Gəncədə işıq üzü görmüş, 5-ci nömrədən etibarən qəzet Bakıda nəşr edilmişdir. Qəzetin sonuncu – 443-cü nömrəsi 28 aprel 1920-ci ildə çıxmışdır. “Azərbaycan”ın redaktorları Ceyhun bəy Hacıbəyli, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Üzeyir bəy Hacıbəyli və Xəlil İbrahim olmuşlar.

Cümhuriyyət dövrünün canlı şahidi olan “Azərbaycan” qəzetinin tam külliyyatının ilk dəfə olaraq ərəb əlifbasından latin qrafikalı müasir Azərbaycan əlifbasına çevrilməsini və çoxcildlik nəşrini ADA Universiteti həyata keçirir.

VI cild

(Mart 1919)

